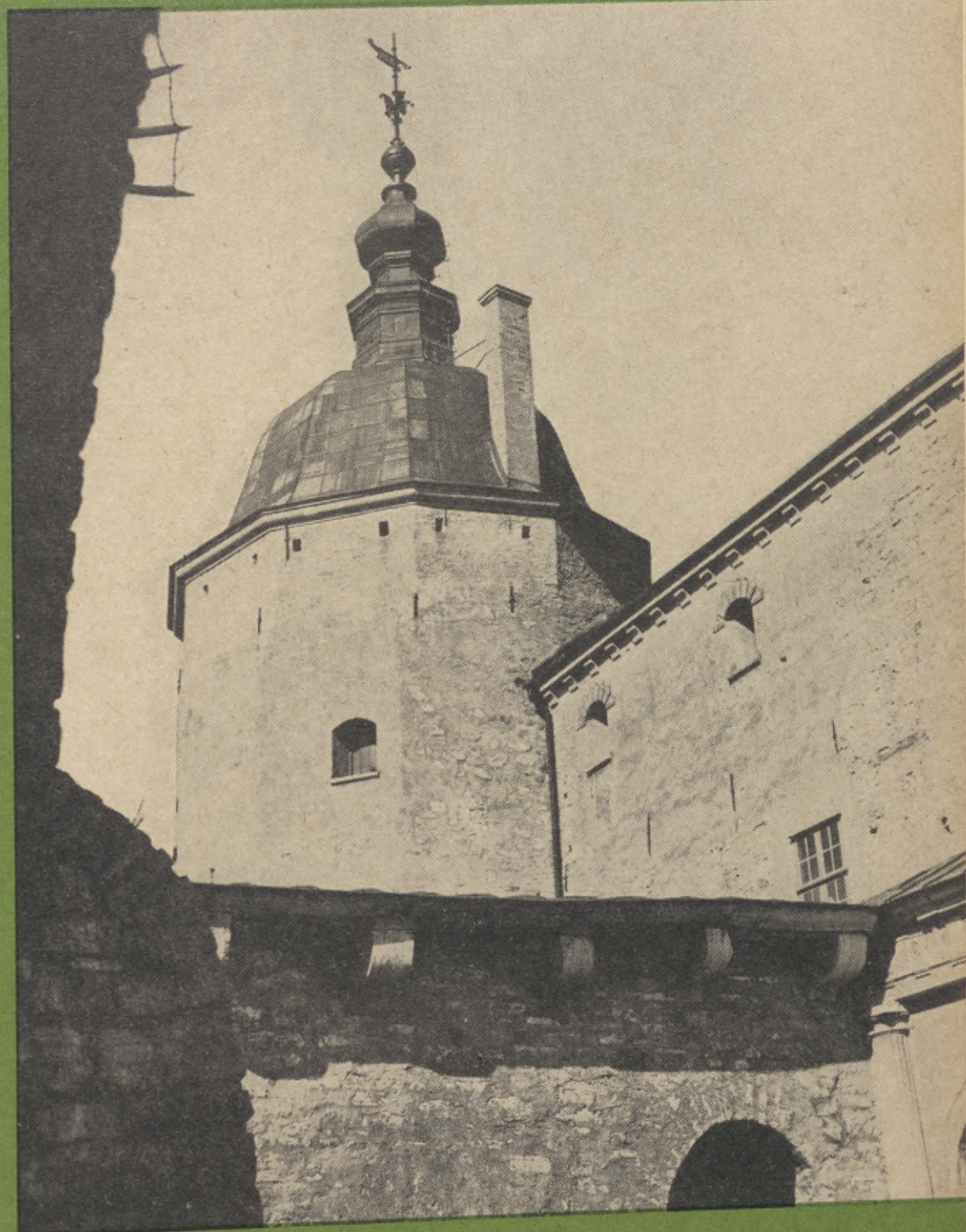

Det här verket har digitaliserats vid Göteborgs universitetsbibliotek.
Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den OCR-tolkade texten kan innehålla fel och därför bör man visuellt jämföra med verkets bilder för att avgöra vad som är riktigt.

This work has been digitised at Gothenburg University Library.
All printed texts have been OCR-processed and converted to machine readable text.
This means that you can search and copy text from the document. Some early printed books are hard to OCR-process correctly and the text may contain errors, so one should always visually compare it with the images to determine what is correct.

Status

nr **7**
augusti 1959
pris 1 krona

... för ett infekterat svalg

FARYCIN[®]

— välsmakande balspastill

med

ett antibiotikum	tyrothricin
ett svamphämmande medel	sorbinsyra
ett antiseptikum	cetylpyridiniumklorid
ett smärtstillande medel	bensokain

utan socker

Som fyllnadsmedel i Farycin pastiller ingår mannit, som till skillnad från socker endast långsamt jäses till syra. Salivens pH sänkes därför ej nämnvärt vid behandlingen, varför mannit ej är kariesbefrämjande.

Dosering

En pastill får långsamt smälta i munnen var eller varannan timme.

Förpackningar och priser

Rör à 25 st 2:35
Glas à 100 st 6:90

Finns endast på apotek

ASTRA

Tjänstepension för alla

Då riksdagen nu antagit lagen om tjänstepension tycks frågan ha lämnat det politiska planet. De närmaste månaderna kommer att fyllas av rent praktiska spörsmål, samordningsfrågor och tillämpningsdebatter. Hela detta utredningsmaskineri är nu igång. Man samlas kring konferensborden, räknar och kalkylerar hur det skall ordnas tills den dag då "lagpensionen" börjar fungera. Den första januari 1960 träder nämligen den lagfästa tilläggs pensionen i kraft. Till dess måste en stor del av de praktiska samordningsproblemen vara lösta. De fackliga organisationerna på löntagarsidan ligger i högsta beredskap. I deras kanslier torde det väl inte bli någon riktig sommarstiltje i år. Samma förhållande lär nog råda i det andra lägret, dvs. hos arbetsgivarna.

Hur det hela nu skall fungera kan väl ingen för dagen yttra sig alldeles så där tvärsäkert om. Vi vet att det kommer att räknas pensionspoäng. Vi vet att grupper, som redan har sin pensionsfråga löst på ett eller annat sätt, "inte vill komma i sämre läge än tidigare", jämfört med de "nya" pensionstagarna. Kompensationstänkandet har djupa rötter — det kommer vi säkert att få erfara under de närmaste månaderna — och att tillfredsställa rättvisekraven ur olika gruppers synvinkel blir svåra stötestenar. Om man tillåter sig en jämförelse med en tidigare stor reform, som omfattade hela svenska folket — sjukförsäkringsreformen — så vet vi att den inte klaffade så särskilt bra i

början. Det fanns luckor i lagen, luckor, som i början tedde sig som riktiga avgrunder för många utförsäkrade, och det finns väl åtskilliga hål i lagen allttjämt, även om man tätar till någon maska då och då. Det lär nog bli åtskilligt svårare med tjänstepensionen. Fallgropar av olika slag finns det nog också här — den saken vågar man nog redan nu konstatera tämligen reservationslöst.

Om man utan att gräva alltför mycket i detaljer synar dagens röster så "hoppas man" i olika läger på största möjliga enighet. Arbetstagarerna söker finna stöd för förståelse i olika uttalanden från sin motpart, arbetsgivarna, och det är lika naturligt att de senare med intresse söker bilda sig en uppfattning om förhållingsklimatet hos arbetstagarerna. Man låter också förstå, att statsmakterna har att spela en aktiv roll, när det gäller de värsta knutarna i samordningsproblematiken. Så här skriver t. ex. *TCO-tidningen*: "Vi tror, att skulle de förestående samordningsförhandlingarna kärva till sig alltför mycket, kommer statsmakterna säkerligen att få höra av tjänstemännen. Tjänstemännen utgår emellertid från att arbetsgivarna skall visa förståelse för den uppkomna situationen. Stöd för det antagandet kan vi finna i uttalanden från Arbetsgivareföreningens direktör Bertil Kugelberg." Om man i övrigt jämför olika uttalanden från arbetsmarknadens parter, från LO-sidan, tjänstemännen och arbetsgivarna, tycker vi oss märka en lugnare och sakligare atmosfär nu än när dessa frågor stod i den partipolitiska sce-

nens strålkastarbelysning. Därav skulle man kunna sluta sig till, att när vi svenskar börjar plocka med detaljfrågor, är vi betydligt lugnare och sakligare. I den politiska stridens hetta blir vi så lätt "fula i mun", och man kan fundera över hur sakligheten egentligen fungerar då krutröken ligger som tjockast över det partipolitiska slagfältet.

Till de svåra frågorna i samordningen måste man nog räkna även de som berör sjuka och invalider. De finns med i olika avsnitt i lagtexten och i samband med utskottsbehandlingen har en del nya synpunkter tillkommit, synpunkter, som innefatta en större förståelse för bl. a. sjuka människor, särskilt de långtidssjuka, som löper risk att förlora "pensionspoäng" vid längre sjukdomsintervaller. Rent generellt kan man slå fast, att de handikappade grupperna ingalunda blivit bortglömda i den av riksdagen antagna lagen om tjänstepension. Men det rör sig — som här tidigare framhållits — om ytterst svåra samordningsfrågor, frågor, som har beröringspunkter med bl. a. den framtida invalidpensionens utformning och socialförsäkringsutredningens kommande förslag. Socialministern utgår också ifrån att dessa frågor skall tas upp till särskild behandling. Vi får säkerligen anledning att återkomma till dessa för oss livsviktiga frågor. Det är därför ännu för tidigt att gå in på en närmare detaljanalys, hur de handikappade gruppernas olika önskemål blivit förstådda och tillgodosedda inom det s. k. "obligatoriets" ram.

Sixten Hammarberg

”Vi kommer inte
att ge upp”

så länge det finns människor, som vänder sig till oss för att få hjälp med en meningsfull sysselsättning. Orden citeras i *Kuriren* i Uddevalla och återger ett uttalande av *generaldirektör Bertil Olsson* i arbetsmarknadsstyrelsen. Vi citerar vidare:

Inga medel skall lämnas oprövade för att få allt folket i arbete.

Men... Vi har haft en dämpad konjunktur, som ser ut att mildras just nu lite grann. Vi har en snabbt växande rationalisering, som överflödiggör folk i massor. Årets ungdomskull kommer med 135.000 par nya armar, vilket är 10.000 mer än året förut. Åldersgruppen mellan 45—65 år — den kritiska åldern — växer mycket fort. Partiellt arbetsföra finns i massor, och för dem betyder arbete inte bara inkomster utan ofta också något av ett livshopp.

Så ungefär ser det ut i stort. ”Alla människor” är numera inställda på att ”alla människor” skall kunna få ett nyttigt arbete, om de kan och vill sköta ett sådant. Dagligen satsar det svenska samhället synnerligen höga belopp för att ge så många som möjligt denna chans.

I fortsättningen an knyter tidningen till situationen på världsmarknaden, att vi måste vara konkurrenskraftiga. Förutsättningarna är att det sparas — att inte allt leves upp genast. Vi måste ha tillgängligt kapital för att bygga ut vår produktion i världskonkurrensen. Det är synpunkter som Status också kan ansluta sig till — vi har alltid kämpat för ett system som ger även de handikappade möjligheter till försörjning genom eget arbete.

Kroniskt sjuka arbetar lika bra som ”friska” — om de får chans till jobb

Professorn i yrkesmedicin i Helsingfors, Leo Noro, presenterar märkliga fakta

Personer som ofta klassificeras som kroniskt sjuka är arbetsföra, säger professor Leo Noro i en intressväckande artikel i *tidskriften Nordisk Medicin*. Professor Noro sysslar med yrkesmedicin — han bör således ha rätt att bli respekterad som fackman. Det finns inom industrier och på andra platser — även inom den statliga administrativa sektorn — en tendens att i samband med anställningsundersökningar endast godkänna fullt friska personer. Utvecklingen måste ha gått i fel riktning, ”då verksläkaren utgör ett hinder för anställning av kroniskt sjuka och invalider”, skriver professor Noro.

Kroniskt sjuka och partiellt arbetsföra kunna nämligen mycket väl på många områden anförtros arbeten som motsvara deras arbetsförmåga. Förutsättningen är att läkaren känner till dels de krav som olika arbeten ställer på sin utövares hälsa, dels den sökandes verkliga arbetskapacitet. Läkaren bör därvid betrakta förhållandena mer ur fysiologisk än anatomisk synvinkel.

Fullt i klass med ”de friska...”

Möjligheterna att anställa handikappade redovisas. Ett amerikanskt bolag har bland sina anställda 1.200 (7,2 % av företagets arbetsstyrka) personer, vilka medicinskt sett är mer eller mindre svårt invalidiserade. Dessa 1.200 personers arbets-

förmåga, sjukdagar, sjukersättningar osv. ha kontrollerats under lång tid, och man har därvid inte funnit någon skillnad vid jämförelse med bolagets ”friska” anställda. I vissa fall kunde det bli fråga om begränsning av tyngre arbetsmoment, men de flesta kunde fortsätta det arbete de haft innan sjukdomen påvisades. En viss inskränkning av övertidsarbete nattvak m. m. sker i en del fall.

Måttlig fysisk träning nyttig för många invalidiserade

En granskning av olika sjukdomsgrupper visar exempelvis att måttlig fysisk träning snarare förbättrar än försämrar många hjärtsjukas tillstånd. För människor med ryggskaador m. m. gäller det att inöva rätt teknik vid lyftning och undvika arbetsmoment, som kräver häftiga påfrestningar på ryggen. Å andra sidan är måttliga ansträngningar och en lämplig ryggmuskelymnastik till mer nytta än skada vid vissa sjukdomar. I gruppen med lungsjukdomar utgjordes största delen eller över hälften av resttillstånd efter tuberkulos och ungefär 1/4 av bronkialastma. Stora temperaturväxlingar och en dammig arbetsmiljö kan inverka menligt på dessa tillstånd. Om man beaktar dessa omständigheter, finner sig de kroniskt sjuka väl tillrätta med sitt arbete och kunna prestera en lika stor arbetsinsats som friska människor, slutar Noro.

Status

RIKSORGAN FÖR SVERIGES LUNGSJUKA

● Ansv. utg.: **Einar Hiller**
Redaktör: **Sixten Hammarberg**
Red. och Exp.: Kocksgatan 15, Stockholm
Telefon 41 39 99 och 44 40 40
Postadr.: Box 4149, Sthlm 4
Ägare: De Lungsjukas Riksförbund
Postgironr 95 00 11

Annonspriser: Omslagets sista sida 500:—
1/1-sida 400:— 1/2-sida 225:—
1/4-sida 125:— 1/8-sida 65:—
Småannonser: 58 mm spaltbredd 65 öre mm
90 mm spaltbredd 90 öre mm

Prenumerationspris: Helår 10 kr, halvår 5:50 kr

UR INNEHÅLLET:

● Att se tillbaka 7
Strålning från Beethoven 12
Vad kan de göra? 13
Från Bommersvik (mittuppslag) .. 14—15
Bildkryss 23

OMSLAGSBILD: Kalmar slott
Foto: Carl Hellström

Arbetstidsförkortningen är en stor nackdel för sjukvården

på det sätt man nu tillämpar det nya systemet vid sjukhusen skriver *Albert Grönberg* i *Svenska Läkartidningen*. Den 1 juli i år träder den nya lagen om förkortad arbetstid i kraft. Dr Grönberg påvisar i en rad exempel hur arbetstidsförkortningen innebär sämre service för de sjuka — man kan också tala om en betydligt ökad risk för misstag och förväxlingar av olika slag.

Jag tror inte man gör sig skyldig till någon överdrift om man betecknar arbetstidsförkortningen i den form man söker tillämpa den som huvudlös! Bristen på sjuksköterskor är katastrofal. Ett mycket stort antal vårdavdelningar stängas denna sommar p.g.a. denna brist och 1.000-tals sjuka kunna icke er-hålla en efterlängtdad vård! Sjuksköterskebristen ökar och ännu flera sjuka blir utan vård efter det den nya ordningen blir genomförd. Detta är åtminstone säkert!

Till detta kommer att det här föreligger ett alldeles unikt förhållande i det att den *fördel*, som en arbetstidsförkortning borde innebära, betraktas som en klar nackdel. En arbetstidsförkortning av ungefär 15—20 min. per dag anser man sig med rätta kunna avstå ifrån om man vinner en angenämare arbetsrytm. Och så detta påståande att man inte under några förhållanden får arbeta 11 tim. per dygn så som vår nattpersonal gör — utan knot! Vem har sagt något så dumt? Se på industrin där man ofta gör upp till 14 timmar per dygn för att få en kompensering i ledighet. *Vore det verkligen alldeles omöjligt att man med hänsyn till den stora sjuksköterskebristen tillsvidare kompenserade arbetstidsförkortningen antingen med övertidsersättning eller med ökat antal fridagar?* Det senare, tror jag mig veta, skulle vara den mest omtyckta lösningen.

Arbetstidsförkortningen innebär, att vi måste räkna med en ökad flykt från sjuksköterskebanan p.g.a. olämpliga arbetstider. P.g.a. det senare förhållandet, icke läkarbrist alltså, får man räkna med att ytterligare en rad av våra dyrbara sjukavdelningar bli stängda och att åtskilliga 1.000-tal patienter bli utan en måhända trängande behandling för sina sjukdomar. (Med en medelvårdtid av 10 dagar betyder det att en normalavdelning på 30 sängar per månad tager emot 30 patienter!)

Jag har med dessa rader velat ge uttryck för en kritisk inställning till en reform, som borde föra till förbättring, men som med största sannolikhet är att betrakta som ett steg bakåt!

Ja, det är som synes några varningens ord inför en reform i vår sjukvårdsorganisation. Lagen kommer — som framhållits — att tillämpas fr. o. m. den 1 juli i år. För vår del avstår vi tillsvidare från att göra några kommentarer — men det finns ju möjlighet att återkomma. För dagen får man nöja sig med att uttrycka förhoppningen om att det inte måtte bli en "katastrof-sommar" i svensk sjukvård.

De handikappades rätt till arbete hävdas i en längre artikel i *Svenska Socialvårdsförbundets tidskrift*. *Generaldirektör Konrad Persson* står som författare till synpunkterna, som berör hela raden av olika åt-

PRESS | eko

gärder, som syfta till de handikappades rätt till en dräglig försörjning genom eget arbete. Han sammanfattar:

Att svårigheterna att bereda handikappade arbete är stora i allmänhet och särskilt stora just nu har redan berörts. Med utgångspunkt härifrån skulle jag vilja framföra några avslutande synpunkter. Det finns, skulle jag tro, ytterst få människor i arbetsför ålder som gläder sig åt eller trivs med att vara utan arbete. I stället betraktar vi väl arbetet som en nödvändig förutsättning för att vi skall kunna leva ett anständigt liv ur både ekonomisk och moralisk synpunkt. Vi finner dessutom arbete nödvändigt för vår fysiska och psykiska hälsa. Arbetet betraktas, och det med rätta, alltmer som en rättighet som varje människa som vill arbeta bör ha. Och vi kanske också anser, åtminstone under vissa förhållanden, det som en plikt att försöka övertyga dem som inte vill arbeta om nödvändigheten härav.

Men hur förhåller det sig med de handikappade och rätten till arbete? Jo, man talar om dem eller, om man är mera försiktig i detta hänseende nu, så tänker man i varje fall om dem som en arbetsreserv vilken skall komma efter oss andra

när det gäller rätten till arbete. Jag har vid olika tillfällen mycket skarpt reagerat mot detta betraktelsesätt. Det är fullständigt oriktigt och särskilt farligt ur den synpunkten att det grundlägger en felaktig attityd mot de handikappade. Till den belastning en sjukdom eller ett lyte lägger på en människa, och som mången gång kan vara mycket svårt att bära, lägger vi en kanske ännu tyngre börda. Vi ställer oss ofta mycket kallsinniga till att bereda dem ett efter deras krafter och färdigheter lämpat arbete, ett arbete som skulle kunna skänka deras liv ett helt annat innehåll än en mer eller mindre påtvungen sysslolöshet kan göra.

Ser man saken allmänmänskligt borde väl de handikappade ha rätt till arbete före oss andra. Rehabiliteringen är en väg att hjälpa de handikappade till arbete. Men för att så skall kunna ske måste rehabiliteringen utvecklas. Det måste finnas anstalter som går i spetsen för denna utveckling, för forskning och praktisk experimentverksamhet samt för undervisning och utbildning av dem som skall arbeta i verksamheten. Dyliga anstalter skulle också genom sina resultat kunna visa vad handikappade kan utföra om de bara kommer på rätt plats. De skulle därigenom bidra att bryta den fördöm som alltfjämt råder mot dem som arbetskraft.

Med hänsyn härtill, med vetenskap om hur eftersatt den medicinska rehabiliteringen och över huvud samordningen mellan rehabiliteringens olika delar är i vårt land samt vilken nyckelposition läkarna intar och måste inta i verksamheten och i invaliditetsbedömningen, är det som jag så starkt kämpat för att vi skall få institutioner av den karaktär som i denna tidskrift angivits, knutna till de medicinska högskolorna och universitetssjukhusen. Låt oss till att börja med få åtminstone en sådan. Det går för en relativt ringa kostnad.

Författaren efterlyser en *samordning* av medicinska och arbetsvårdande åtgärder. Det är ödesdigert för verksamhetens rätta utveckling om man skall börja tvista om vad som bör höras till den ena eller andra fällan och "olika myndigheter skall börja slåss om de olika bitarna". Man kan sammanfatta önskemålen i att försöka skapa någon sorts institution dit verksamheten i den mån det är möjligt koncentreras och där man får experimentera sig fram till de rätta samarbetslinjerna.

FÖRBUNDET 20 ÅR

Att skriva om organisationsarbete för nutidsmänniskor på ett njutbart sätt är ett problem. Visserligen vill folk ha den sortens nyheter, men "helst i kontanta medel", lönehöjningar och reella saker, inte långa protokollsreferat och resolutioner. Detta är förvisso kätterska tankar, men de infinner sig lätt då man sitter och tittar i gamla handlingar, vänder på bladen i digra luntor och protokoll. Men förbundet fyller ju ändå tjugu år i år. Visst måste du skriva någonting... Så sitter redaktören där i sommarvärmen och blir smått ironisk mot nutidens materialistiska människa. På äldre blad är det så kemiskt fritt från tabeller, siffror och invecklade begrepp som ingår i nutidens vokabulär kring de handikappade. Fattigvården, som ofta möter oss i handlingarna i de mest osympatiska former, har förvandlats till socialhjälp; kanske bara bytt namn, säger någon. Därom är mycket att diskutera, men nog har tänkesättet ändå mildrats i mycket kring sjuka och handikappade. Vi skriver år 1959 — det år då svenska folket fick lag om obligatorisk tilläggspension...

Men nu var det år 1939

och Sveriges lungsjuka höll sin första kongress och i Status, som kostade 25 öre i lösnummer på den tiden, läser vi om den första kongressen. I förbigående kan också nämnas att det fanns ett skönlitterärt bidrag av Karin Boye i samma nummer. Men nu raka spåret till kongressförhandlingarna. Kongressen öppnades den 15 juli. Det fanns 27 ombud närvarande från patientföreningar i hela landet, en lång principdebatt om stadgarna upptog mycken tid och en resolution antogs vari det bl. a. hette att kongressen uttalade "sitt livliga ogillande av de privatgeschäfte, som ockra på allmänhetens medlidande med de lungsjuka genom att utgiva och försälja diverse publikationer — — —".

Ett förslag till förbättrad eftervård fick kongressdeltagarna ta del av genom dr Gustav Neander, som redogjorde för huvuddragen i Natio-

Fattigvården var tidigare den dominerande hjälpformen för många lungsjuka. En uppvaktning 1939 för byråchef Otto Wangson i socialstyrelsen med hemställdan om högre understöd. Fr. v. M. Engvall, J. Sandrén, O. Wangson, Chr. Olsen, S. Tenvall och E. Karlsson.

nalföreningens mot Tuberkulos stora utredning, som blivit färdig samma år. Där fanns åtskilligt matnyttigt: kuratorer för lungsjuka, eftervårdshem, yrkesutbildning och åtgärder bl. a. "i syfte att främja de tuberkulösa förvärvsmöjligheter i 'öppet' arbete i industri och hantverk." Det var revolutionerande perspektiv för dåtidens lungsjuka, rena önskedrömmar, som dukades upp för en andäktigt lyssnande skara åhörare. Ombuden reste hem med stora förhoppningar på bättre tider, berättade för sina sanatoriekamrater vad som var i görningen, men sedan kom kriget på hösten. Det blev ett långvarigt världskrig, beredskap i alla dess former mot yttre tryck, reformpaus och massor av damm över Nationalföreningens vackert tänkta och väl genomarbetade förslag, som kom alldeles i skymundan.

På bladen i arkivets gömmor

finns i övrigt många bevis på outtröttlig kamp mot allsköns orättvisor, fördomar och bacillskräck. Den som inte varit med från början har

säkert svårt att förstå hur bitter och hård striden ofta varit. Senare tidens barn har även säkert svårt att förstå hur mycket mod och offervilja, som krävdes för att för två årtionden sedan hävda de lungsjukas intressen inför offentligheten. Vi som ibland träffade initiativtagarna till förbundet, Ruben Eriksson, Ivan Möller och en del andra, har haft glädjen att få uppleva idégemenskapen med dessa människor, som arbetade för en stor sak. Därmed bör inte förstås någon s. k. ensidig kult eller inbördes självbeundran. Många goda krafter utanför De lungsjukas riksförbund ha gett sitt stöd under de tjugu åren. Sven Vallmark ger på annan plats några glimtar ur den medicinska revolutionen i tuberkulosarbetet. Läkarvetenskapen har minsann inte stått stilla under dessa två årtionden. Låt oss besinna det då vi summerar ur protokoll och arkiv.

Och så möts vi på nytt igen

till kongress — den femtonde i ordningen — inte som Per och Kersti i Snoilskys dikt på Värnamo mark-

ATT SE TILLBAKA

"När jag kom hem vid seklets slut, fann jag stämningen tryckt. Människorna talade bara om tuberkulos", skriver August Strindberg i "Tal till svenska nationen". Det låg mycken sanning i den strindbergska överdriften. Tuberkulosdödligheten låg någonstans kring två promille, på sina håll betydligt högre. Den siffran hade i dag inneburit att minst 15.000 människor, mest ungdomar, skulle ha dött varje år i tbc här i landet. Nu dör i stället omkring 500. (Enligt den senaste statistiken — den för 1957 — avled 580 personer i tbc av alla slag.) Den stadigt sjunkande dödlighetssiffran har med andra ord gått ned till ungefär en tretiondel av vad den var vid sekelskiftet. Därtill kommer att tuberkulosen i icke ringa grad har övergått till att bli en stillsamt förlöpande ålderssjukdom.

Det är en nästan otrolig utveckling som har ägt rum under det sista halvsekle. Framstegen har på det hela taget skett i ett ganska jämnt tempo, även om just de sista tjugo åren har medfört en i många avseenden avgörande förändring. Den innebär, uttryckt i få ord, att man nu kan direkt bota tuberkulos. Därmed har i ett slag hela föreställningskomplexet kring den fruktade lungsoten radikalt förändrats. Det har tagit sin tid.

I en gammal svensk läkebok från 1500-talets början står de bittra orden om lungsoten: "Kan icke läkas. Kan icke botas." Det första påståendet har säkerligen i alla tider varit felaktigt, om man med "läkas" förstår "gå till bättring". Massor av människor måste under tidernas lopp ha läkt ut till och med ganska allvarliga tuberkulosangrepp utan att ens ha en aning om det. Den gamla läkebokens dystra syn

nad, men i alla fall i Småland. Den 7—9 augusti träffas vi nämligen i Kalmar i den nya tidens anda med arbetsvård och hela den nya begreppsapparatur, som numera finns i uttryckssätten kring de handikappade grupperna. Då diskuteras våra livsfrågor på nytt. Vi förväntar oss en givande samvaro — kanske också en del nya signaler av kongressombuden av år 1959. Därmed stänger vi vårt förbundsarkiv för den här gången. Väl mött till nya tag i sommar- och turiststaden Kalmar!

AV SVEN VALLMARK

beror naturligtvis på att man på den tiden inte kunde konstatera sjukdomen förrän den befann sig i ett så långt framskridet skede att patientens situation var hopplös. Att lungsot — eller lungtuberkulos som det nu heter — inte kunde direkt botas var däremot en sanning, som läkare var beredda att skriva under på ända fram till 1940-talets början. De undvek dock förnuftigt nog att säga det till sina patienter, skrev bara om det i vetenskapliga framställningar.

Detta innebar dock som sagt ingalunda att inte folk kunde tillfriskna också från mycket allvarliga tbc-angrepp och att inte sjukvården därvid var till en väsentlig hjälp. Det behöver knappast sägas. Läkarna kunde visserligen inte direkt bota den sjuke med hjälp av mediciner och kirurgiska ingrepp, men ända sedan mitten av 1800-talet förstod de att i stadigt ökad utsträckning ge den sjuka organismen allt större möjlighet att övervinna ett sjukdomsangrepp genom att dels införa en speciellt anpassad sjukhusregim, den så kallade sanatoriekuren, dels mer eller mindre effektivt sätta de sjuka partierna ur funktion och ge dem vila, främst genom kirurgiska ingrepp (gasning, revbensoperationer, luftbuk osv.) men också genom åtgärder av andra slag (sidoläge, sandinpackningar). Trots ett energiskt bedrivet forskningsarbete skulle det dröja ända till

1940-talet innan man fann mediciner mot tbc med en specifikt botande effekt och ungefär samtidigt nådde en så förfinad kirurgisk teknik att man radikalt kunde avlägsna sjukdomshärdar ur lungorna.

Att lungsot i många fall gick till läkning av sig själv hade man börjat komma på det klara med ända sedan den lungsjuke franske läkaren Laënnec i början av 1800-talet konstruerat stetoskopet, det första viktiga ledet i en förbättrad diagnosticering. Vid mitten av 1800-talet utformade ett par tyska läkare, Brehmer och Dettweiler, från delvis skilda utgångspunkter och med skilda målsättningar den så kallade sanatoriekuren, som vid 1900-talets början hade vunnit insteg över hela världen. Den utgjorde det första avgörande steget mot en förbättrad terapi.

År 1882 upptäckte tysken Koch tuberkelbacillen och därmed var det fastslaget att tuberkulosen var en smittsam sjukdom, vilket man för övrigt på många håll redan tidigare hade haft på känn. Ytterligare ett steg mot en tidigare och säkrare diagnos var taget. Av utomordentlig betydelse i detta avseende blev den av tysken Röntgen år 1895 upptäckta strålning som fick hans namn. Genom utvecklandet av röntgentekniken kom diagnosticeringen till en tid att ligga avsevärt framom samhällets möjligheter och resurser i fråga om behandling. Utbyggandet av sanatorieväsendet och dispensärorganisationens framväxt under 1900-talet bidrog dock till en stadigt förbättrad kontroll över smittokällorna och därmed också över sjukdomens spridning. Framstående praktiker världen över tillämpade och utvecklade på sina sanatorier de senaste rönerna. De tillfrisknades antal ökade och dödligheten sjönk stadigt. Den av italienaren Forlanini redan 1882 föreslagna metoden att sätta sjuka lungor ur funktion genom att blåsa in gas i lungsäcken började tillämpas från 1900-talets första år. Sedan metoden genom många förenade insatser förbättrats — den läkaren Jacobæus' teknik för adherensavbränning kom att spela stor roll — gav den läkarna ett nytt vapen i kampen. På 1930-talet började det av de franska bakteriologerna Calmette och Guérin framställda vaccinet mot tuberkulos mer allmänt tas i bruk. Därmed hade man fått ett synnerligen värdefullt medel mot den fruktade bartuberkulosen.

Forts. å sid. 11

Rikskommittén för partiellt arbetsföra

Det diskuteras ibland om överorganisation och den växande föreningsfloran i vårt land. Till "de onödiga organisationerna" ligger det då nära till hands att räkna sådana som man inte själv har så stort intresse av. Nåväl, de partiellt arbetsföra har också sina organisationer, och vi tror för vår del att de behövs som ett viktigt komplement i organisationslivet: att slå vakt om de partiellt arbetsföras intressen. Vi vågar också påstå, att dessa organisationer tillvunnit sig stor respekt. De ingår i folkmedvetandet och man är van — både i Stockholm och i landsorten — att se våra föreningsrepresentanter med vid förhandlingsborden. Redan år 1942 bildades en samarbetskommitté med representanter för olika grupporganisationer, "Samarbetskommittén för partiellt arbetsföra".

Vi skall inte här fördjupa oss alltför mycket i historiska handlingar, men det bör slås fast, att det var genom initiativ från denna samarbetskommitté som en ordentlig utredning om de partiellt arbetsföra kom till stånd. Det var genom en uppvaktnings hos dåvarande socialminister Möller som utredningsarbetet sköt fart och grunden till den arbetsvårdsorganisation, som vi har i dag, lades.

Riksbankschef bland pionjerna

Det första sammanträdet, då samarbetskommittén bildades, kan med all rätt påstås utgöra inledningen till en ny epok för handikappade människor. Deras problem lyftes upp på ett högre plan, riktlinjer för framtiden drogs upp, när den statliga utredningen sakta men säkert började arbeta fram förslag. Allt sedan det första sammanträdet — den 21 maj 1942 — har samarbetsviljan hållit sig levande. För den historiskt begivne kan det vara av intresse att notera i marginalen, att vår nuvarande riksbankschef, Per Åsbrink, deltog i det första sammanträdet, inte som representant för någon av grupp-

organisationerna men väl i egenskap av sekreterare i Centralförbundet för Socialt Arbete, som stödde de partiellt arbetsföras strävanden för bättre levnadsvillkor.

Vår nuvarande riksbankschef Per Åsbrink var med vid det sammanträde då de partiellt arbetsföra grupperna beslutade att gå i samverkan.

Förverkligandets årtionde

År 1949 var den statliga utredningen för de partiellt arbetsföra färdig med sitt arbete. I fem digra betänkanden fanns riktlinjer för arbetsvårdens framtida utformning i Sverige. Det är naturligt, att de partiellt arbetsföra själva, efter många utredningsår, motsåg det praktiska förverkligandet med stora förväntningar. De hade även utlovats medinflytande i den framtida arbetsvårdens utformning, både centralt och lokalt. Löftena stod inskrivna i utredningsmännens förslag. Tiden tycktes mogen för en ombildning av den gamla samarbetskommittén till Rikskommittén för partiellt arbetsföra. I den nya organisationsformen fanns ett markant landsortsinslag. Lokala samarbetskommittéer skulle komplettera samarbetet på riksplanet. Det kan härtill vara på tiden

att tala om, att i Rikskommittén ingår de fem riksorganisationerna De Blindas Förening, Sveriges Dövas Riksförbund, De Lungsjukas Riksförbund, De Vanföras Riksförbund och Hörselfrämjandets Riksförbund.

I Rikskommitténs styrelse ingår representanter för de olika riksförbunden: Olof Nilsson (ordf.) och Nils Wallin i De Vanföras Riksförbund, Charles Hedkvist och Hans Gedin i De Blindas Förening, Albert Fredin och Einar Hiller i De Lungsjukas Riksförbund, Karin Bergman och John Svensson i Hörselfrämjandets Riksförbund och Otto Andersson och Osvald Dahlgren i Sveriges Dövas Riksförbund. Som sekreterare och deltidsanställd tjänsteman på Rikskommitténs kansli tjänstgör Sixten Hammarberg.

Rikskommitténs nya giv inför förverkligandets årtionde 1949—59 var lyckad. Samarbetsviljan var god men de organisatoriska krafterna, som var strängt upptagna inom de egna grupporganisationerna, räckte inte till. Att en organisationsram dragits upp betydde inte att de praktiska förutsättningarna för ett fullgott organisationsarbete förelåg. Samarbetstanken måste göras fruktbar med de hjälpmedel, som tillhör modernt organisationsliv. Denna anmärkning betyder inte något underkännande av de frivilliga krafter, som hållit arbetet i gång under de gångna åren med ganska enkla medel. Det har dock utträttats en hel del för de olika gruppernas bästa. Den saken kan lugnt slås fast, utan att vi behöver dra fram någon detaljprovkartan på arbetsuppgifter. Det finns även ett 20-tal lokala samarbetskommittéer på olika platser i landet.

Det var emellertid inte förrän den 1 mars i år som planerna på ett eget kansli och en deltidsanställd tjänsteman kunde bli verklighet. Därmed kan man nog säga, att Rikskommittén definitivt tagit steget över till en organisationsform, som öppnar vägar för ett naturligt inväxande i det moderna organisationslivet.

— fem riksorganisationer i samverkan

Samverkan — inte osjälvständighet

Både inom och utom Rikskommittén har man rätt att fråga sig hur det går med de olika grupporganisationernas egen självständighet och handlingskraft, då Rikskommitténs verksamhet aktiviseras. Man kanske vågar påstå att exempelvis åldersproblemen, om man nu skall tala om generationsmotsättningar i föreningsarbetet, här har en viss betydelse. De fem riksorganisationer, som här samverkar, är alla äldre än Rikskommittén. De har genom åren förvärvat sig former för sitt eget arbete, de har stadga och stil som verk samma förespråkare för de enskilda gruppernas problem, de har själva en omfattande verksamhet — och de besitter en långt större organisationserfarenhet än Rikskommittén. Härtill kan väl infogas att andra gruppbyggnader haft liknande problem — de har kunnat enas till bredare samverkan utan att den inre styrkan i de samverkande grupperna gått förlorad. Inte har väl t. ex. LO och TCO fått sina nuvarande former alldeles problemfritt? Och inte är väl de stora medlemsskarnorna i dessa vida organisationer i princip oeniga om denna bredare uppbyggnad av sina intressefrågor? Därmed är inte sagt att Rikskommittén bör följa dessa organisationers mönster till punkt och pricka. Slitningar och konfliktningar är väl nästan oundvikliga också i organisationsarbetet. Det är alltid besvärligt att fingra på tangenterna i äldre organisationsinstrument för att anslå nya toner. Men mogna och erfarna föreningsmän — och sådana finns det också i den här femlingen — brukar finna de rätta melodierna. Säkert är, att samarbets tanken numera är ganska rotfast inom olika grupper av partiellt arbetsföra. Man vågar nog säga att en bredare samverkan för de handikappade ligger i själva samhällsutvecklingen. Intresset för deras problem är i stigande inom alla folkgrupper.

Nyckelmän i arbetsvård

Inom arbetsmarknadsstyrelsen finns en särskild arbetsvårdsbyrå, som handlägger frågor rörande de partiellt arbetsföras sysselsättning. Fr. v. byråchef Albert Bergh, generaldirektör Bertil Olsson (i mitten) och byrådirektör Roland Eriksson.

Just nu är man inom arbetsmarknadsstyrelsen i färd med att undersöka förutsättningar för sysselsättning åt de svårast handikappade. I samband härmed görs en inventering i arbetsförmedlingsregistren av sådana personer, som har svårt att få sysselsättning. Skyddade verkstäder och lämpliga hemarbetsuppgifter behövs i långt större utsträckning än man f. n. har resurser till.

*

En viktig fråga är att få en mera differentierad arbetsträning, ett bredare sysselsättningsregister för både arbetsträning och skyddad verksamhet. Den framtida arbetsvården måste framförallt arbeta med sikte på de faktiska förändringarna i befolkningens yrkesverksamhet — ta hänsyn till utvecklingen inom praktiskt och intellektuellt förvärvsarbete. Här kommer många faktorer in i

arbetsvårdens framtidsbild: automation och friställd arbetskraft, större hänsyn till kvinnorna på arbetsmarknaden, den förändrade åldersgrupperingen och den överåriga arbetskraften. Ställer man denna kortfattade framtidsprognos — att i gör-ligaste mån tillvarata arbetskraft och ställa den i produktionens tjänst — i relation till ökade utgifter för socialvård, pensioner m. m., inställer sig lätt frågan: har vi verkligen råd att dröja med att effektivisera arbetsvården?

Diktens funktion

Diktens verkliga funktion syns vara att göra människan uppmärksam på hennes inneboende krafter, att lära henne bättre förstå sig själv och på så sätt befria henne.

(Artur Lundkvist)

BÖCKER OM KYRKA OCH TRO

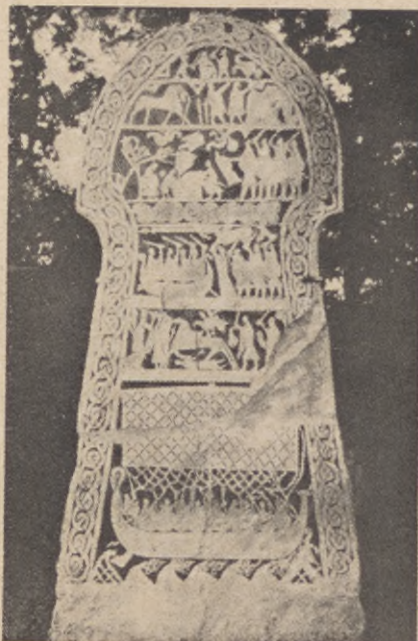
”Andlig styrka utan kyrka” stod det att läsa på en banderoll för några år sedan vid ett första majmöte. Och nog är det väl så, att kyrkorna på något sätt krympt ihop i vår tid. Man behöver nödvändigtvis inte bevisa den saken genom att gå omkring och räkna tomma kyrkbänkar. Men å andra sidan kan man kanske dröja inför en annan text som säger: ”den syns inte mera, men finns där ändå...” För att i alla fall komma fram till någon sorts slutsats kan kanske ändå med goda skäl påstås, att tro och kyrka existerar, fast en stor del av oss genomsnittsmänniskor förlorat tonnviss av våra förfäders ”bergfasta övertygelse”. Hur det än må vara med den saken lämna vi därhän i det här sammanhanget. Men när man bläddrar i en nyutkommen bok *Kristendomens genombrott i Sverige* av den produktive docenten Sven Ulric Palme fäster man sig särskilt vid kampen mellan gammal och ny tro, kristendom och hedendom, och den revolutionerande betydelse hela denna andliga vukanglödande process i tankar, ord och gärning haft för vårt folk.

Vi vet av historien att våra skäg-giga förfäder var ett ganska bångstyrt släkte. De for fram i bärsärkarraseri mot de kristna folken. De utrustade sina vikingaskepp och trängde fram i öster och väster,

Trumma från Balkåkra i Skåne, som troligen använts i religiöst sammanhang för att markera rytmen i religiös dans eller liknande. Dess runda yta tros ha symboliserat den ursprungliga fruktbarehetsguden, solen.

härjade och plundrade, upprättade baser för jakt och handelsfärder, underkuvade olika folk och grundade statsbildningar här och var längs floder och sjövägar. Kristendomen blev oljan på de vreda vägorna från nordanlanden. Man kan ju fundera

Bildsten från St. Hammars i Lärbro på Gotland ger åskådliga bilder ur Vikingatidens vardagsliv. Uppifrån: kvinnorov, rustning för strid, offer vid den heliga stenen, landgång och strid.

över hur den politiska historien skulle ha utvecklats sig, om inte ”Vite Krist” kommit och hämmat de gamla hedniska gudarnas blodtörstiga folk. Det är en skickligt hopsatt bok Palme åstadkommit. Den är tankeväckande, ett stimulerande hopkok på vad man tidigare funnit vara ganska torrt och ofruktbart att läsa. Ättesagor, kunganamn, gamla lagar, inskrifter, mynt och runstenar bli levande i denna anrättning. Man läser om brudköp och andra hedniska påfund med ständigt stigande intresse. Och i allt detta får vi till sist själva vara med om hur ”Blot-Sven” och alla hans hedniska meningsfränder fick ge vika

för kristendomen, Paulus och nya testamentet.

Om man nu skall anlägga också några kritiska synpunkter på Palmes framställning så tjasas det kanske lite för mycket om *stavkyrkor*, *stenkyrkor* och *träkyrkor*. Då är han avgjort intressantare då han kommer in på liturgins språk och utreder olika begrepp i kyrkolatinet. Även för lekmannen kan det vara roligt att veta att gamla, ursprungligen hedniska ord, haft stor livskraft långt in i kristen tid, exempelvis *gup* = Gud, *puke* = tomte, *drottin* = herre osv. Att följa ordens invandring via handelsvägar i öst och väst är för övrigt en spännande sysselsättning, som författaren inte försummat att klargöra.

Det är ett avsevärt hopp från docenten Palmes strövtåg i kyrkohistorien till professor Ingemar Hedenius nutidsbeträktelser. Ja, här rör det sig om strövtåg i nutidsmänniskans livsåskådning; den inre människan, strid och frid, fåfänglighet och ensamhet. ”När man talar om livets mening, tänker man nog vanligen mest på sitt eget liv”, säger professorn. Det låter enkelt och banalt, liksom mycket i denna

Hedareds stavkyrka — det bäst bevarade exemplet på missionstidens kyrkobyggnadsskick.

Frågor i vår tid

Vad är en människa
förutom bärare av bristfälliga
instrument
vilka lotsar henne fram på
marginalremsan
mellan mikro- och makrokosmos
Ja, vad är en människa
som har idéer, bygger samhällen
och utvecklar sin teknik
— till både gagn och skada
Och vad heter fjädern i vårt
flitiga urverk
och varthän vill den driva oss
Vad är du och jag och det som
syns runtom oss:
denna verklighet av tomrum
och ljus som inte syns och ljud
som inte hörs
— o, underbara plattform
för självsäkra omdömen
Från min utsiktspunkt bakom pannbenet
har jag de största förutsättningar
att säga sanningar om det s. k. livet.
Sev.

■ ATT SE TILLBAKA

Forts. fr. sid. 7

Detta är en hastig översikt av utvecklingen fram till 1940-talet, då den sista stora stöten mot tuberkulosen sätts in med antibiotica, specifika mediciner och en högt uppdriven kirurgisk teknik. Det är tyvärr helt omöjligt att här kunna ge ens en svag antydning om vad denna långa kamp inneburit av segt och outröttligt arbete av läkare och sjukvårdspersonal världen över, av internationellt samarbete och hav människovärdande insatser från samhällets sida. Så mycket kan dock utan tvekan sägas som att tuberkulosens bekämpande och övervinnande är ett av de ur nästan alla synpunkter mest fascinerande bladen i läkekonstens historia.

En lång rad framgångar hade alltså här i landet nåtts i striden mot tuberkulosen, främst på det medicinska området men också på det sociala (dispensärverksamheten, insatserna från Nationalföreningen och från de många länsföreningarna), där de lungsjuka i en för dem hotfull social situation bildade sitt riksförbund år 1939. Det har sedan fört de lungsjukas talan inför myndigheter och organisationer och drivit propaganda för sin sak i sin egen tidskrift Status och på så sätt deltagit aktivt i slutstriden mot tuberkulosen. Än är den väl inte slutkämpad, men segern skyntar inom en inte alltför avlägsen framtid. Så snabb har i själva verket utvecklingen varit under de sista tjugo åren, så radikal omvälvningen i de lungsjukas situation och i synen på tuberkulosen både från de sjukas sida och de friskas, att ingen som nu insjuknar egentligen kan göra sig någon som helst föreställning om hur det var att få tuberkulos ännu bara

för tjugo år sedan. Nu står sanatorie-sängar tomma överallt i riket, trots att långa rader av sjukhusavdelningar har stängts eller tagits i bruk för andra ändamål. Då stod folk alltjämt i kö på många håll i landet i ängslig väntan på att få komma in på sanatorium. Nu är sjukpensioneringen sedan länge genomförd. Då var en femma i månaden från kommunen ofta allt den sjuke hade att röra sig med utöver den betalda vårdplatsen. Omskolning och återinpassning var för tjugo år sedan på det hela taget för de lungsjuka bara ord ur önsketänkandets ordbok. För många unga sjuka som skrevs ut som hjälpligt återställda konvalescenter blev ålderdomshemmet den sista slutetappen eller också något av de inte sällan fruktade "bygdesanatorierna". Framför allt var hela atmosfären kring sjukdomen så helt annorlunda.

Ännu för tjugo år sedan bar den alltjämt trots alla framsteg sin gamla prägel av hopplost och ohjälpligt öde. "Då kan la jag ta böxera då", sa en västgöte till sin bror som just hade lagts in på samma sanatorium som jag år 1940. Att en person som fått lungsot skulle kunna få användning för sina byxor någon mer gång i livet hölls då på sina håll för föga sannolikt. Förmodligen gällde det något par finbyxor. "Det vore bäst om hon fick sluta så snart som möjligt, någon arbetsmänniska blir hon ju ändå aldrig mer", sa en norrländsk arbetare om en nyinsjuknad kvinnlig anhörig. Det var 1941 och inte heller det var någon ovanlig inställning. Den som fått lungsot var definitivt ur leken, ansåg man, även om vederbörande kunde släpa sig fram ytterligare några år. Bättre då om det hela gick fort.

bok, men orden får en inre lys- och livskraft, då man försöker följa med själv. Boken pendlar i olika företeelser i vår tid. Den inre cirkeln bryts ibland tvärt av, till ett internationellt blickfång, som till ex. då vi får en liten lektion i hjälpsamhet, sett i relation till hur mycket vin, sprit, starköl, tobak och sötsaker vi kostar på oss. "Låt oss föreställa oss", säger författaren, "att vi avstod från en tiondel av denna lyxkonsumtion (som på grund av sin storlek ger oss åtskilliga problem i form av tandröta, fettsot, hjärtfel, lungcancer och en viss nersupning) och att vi skänkte det då inbesparade beloppet till lindrandet av världens nöd. Vi själva skulle knappast märka en så liten standardsänkning utom i form av en liten ökning av vårt eget välbefinnande."

Sådana utvecklingar till praktisk stillämplighet i livsåskådningen, tillämpningsövningar, som kan bidra till "en liten ökning av vårt eget välbefinnande", utesluter inte att cirkeln kan sluta sig på nytt, exempelvis som i slutkapitlet med rubriken "Ensam". Det är ett i många avseenden förbryllande avsnitt, där glädjen över livet, längtan efter döden och ensamheten, flätas ihop i en mångtydig predikan. Allt man kan tillägga är väl att Hedenius bok bör läsas, läsas och begrundas som en andaktsbok för nutidsmänniskor med och utan kyrkliga förankringar.

S. H.

Sven Ulric Palme: *Kristendomens genombrott i Sverige*, Bonniers, pris kr 7:50.
Ingemar Hedenius: *Tröstens villkor*, Bonniers, pris kr 13:50.

Och vem minns inte smittorädselan som blev en följd av Kochs upptäckt av bacillen. En oresonlig lungsotsskräck omgav de sjuka med en mur och det fanns åtskilliga som inte till något pris ville kännas vid sin egen eller sina anhörigas sjukdom. Så mycket smussel med falska adresser, med fingerade sjukdomar och uppehållsorter! På sin höjd kunde man sträcka sig därefter att man medgav att det var något besvär med luftrören. "I vår familj har det verkligen aldrig förekommit något i den vägen!" Något så skamligt, halvt snuskaktigt som lungsot var man en för bra människa och av en för hygglig familj för att ha kunnat råka ut för.

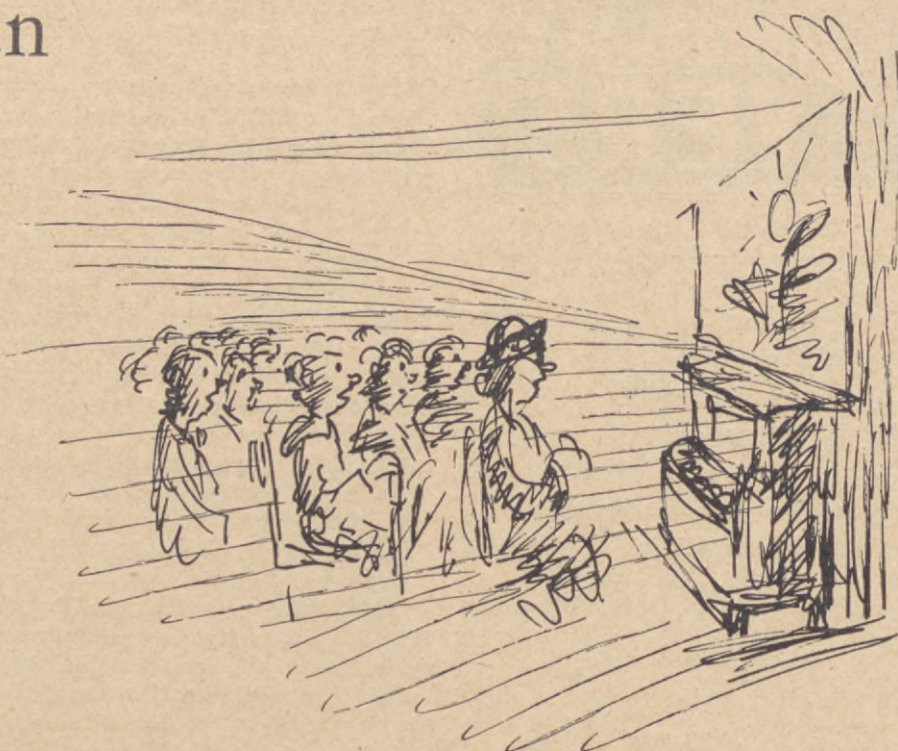
Och vad har det inte skrivits för galenskaper om de lungsjukas psyke! Nu kan man skratta hjärtligt åt det, men för några tiotal år sedan var det sannerligen inte roligt. Mest var det nedsättande karaktärsdrag som läkarna spårade. Sinnes-

Forts. å sid. 22

Strålning från

BEETHOVEN

Signaturen ELD — som liksom vi andra även har ett "riktigt" namn (Erik Lundegård) — är alltför välkänd för att behöva någon närmare presentation. Vi är övertygade om att läsarna kommer att trivas med att han nu kommer att berätta litet, då och då i Status. Det må vara nog sagt. Och nu kommer hans första epos, som går i musikens och Beethovens tecken.

Månskenssonaten spelas upp.

Stora andar ha en stark utstrålning som räcker bortom livets slut. Nå, det har vanliga enkla människor också ibland för den delen, men de stora måste vara starkare.

Det allra första kåseri jag skrev inspirerades jag av Beethoven. Det låter ståtligt när man berättar det så här, men i verkligheten var det enklare. Götiska teatern, en av Söders allra första biografer, låg i Götgatsbacken år 1909 och där spelades en film som handlade om Månskenssonaten.

Den hade stuckits in efter ett lustspel där gräddtårtor smackades i ansikten och gubbar irrade omkring med eld i byxbaken och själv satt jag då i nioårsåldern och skratade så jag grät.

Men man fick rejäl filmnjutning på den tiden. Lustspelet tog slut och en man kom vandrande fram till lokalens elektriska pianola som stod i ensamt majestät framme under den vita duken. Han öppnade pianolan och satte in en ny rulle i den, ljuset slocknade sakta och så kom Månskenssonaten samtidigt som filmen vevades. Det var ett fruktansvärt intryck av skönhet. Vykortsfagra månskensscener vevades fram, månsken över vatten, månsken mellan svarta löv och dunkla nejder. Och till detta plynkade pianolan "Månskenssonaten"

med all den lyriska inlevelse som kan uppnås av en pianola. Tonerna droppade och trillade och kuggades i varandra medan den ena månskensbilden efter den andra gled förbi. Jag satt med öppen mun i mörkret och rös av lycka.

Under hemvägen bultade mitt hjärta av skaparbegär. Den mystiska strålningen vid sidan av liv och död hade reläats till min själ —

På hemvägen med hjärtat bultande av skaparbegär.

visserligen genom rätt klena medier, men de var ändå så starka att de sved i själen.

När jag kom hem lånade jag penna av min moder och knöck några ark av pappa och slog mig ner vid matsalsbordet under den elektriska koltrådslampan. Där skapades — med mycken möda och tungan i mungipan — en teatralisk novellett — eller ett första kåseri.

Mamma samlade ihop arken och lovade att visa dem för pappa när han kom hem från nattjobbet.

Diktverket handlade om en liten obetydlig skolgosse, förbisedd av alla, som emellertid inom sig bär märkliga ting — han är geni på orgel och piano och andra instrument. Och si en morgon i skolan innan lärarinnan inträtt, stiger gossen fram till tramporgeln, kastar huvudet skönt bakåt och börjar framtrolla Månskenssonaten, dessa underbara tongångar så som de endast kan spelas på tramporgel.

Lärarinnan och läraren träder in, men blir stående förtrollade i dörren, kamraterna sitter bedövade av toner, så småningom mörknar det utanför fönstren och då kommer himlens fåglar infladdrande och sätter sig på fönsterbrädet för att lyssna.

Men inte nog med det — plötsligt hörs ett starkt sus och Näcken

VAD KAN DE GÖRA?

själv kommer flygande och slår sig ner i fönstret och spelar på sin harpa till den musikaliske gossens ackompanjemang medan klassen sitter gripnen, rörd och undrande.

Sedan jag sålunda lättat min själ och skrivit mitt första opus gick jag till sängs. Min fader kom hem och läste skriveriet och si även han

Näcken satt i fönsterkarmen och spelade.

bestråldes av Beethovens väldiga ande. Trots att han saknade alla anlag för teckning illustrerade han opuset och ritade av Näcken som satt i fönsterkarmen och spelade harpa med fåglar omkring sig.

Teckningen fyllde mig inte precis med någon hänförelse när jag fick se den på morgonen men så var den ju också bara den sista svansen av en mäktig andes strålning genom ett tidlöst universum.

Därför minns jag den i alla fall än i dag.

Vännen Eed

Schacklösning

Lösning till L. I. Kubbels schackproblem: 1. Tg6! (hotar 2. Tg1 matt). 1. —, Lg5. 2. Tf2! likg. 3. Tg1 matt. På 1. —, Lh2 (Ld2) följer 2. Tgg2! likg. 3. Tg1 (Th2) matt. Spelar svart 1. —, Le3 drar vit 2. Tg3! (men ej 2. Tg4? Lf2!) likg. 3. Tg1 (Th3) matt. På 1. —, Lg3 följer slutligen 2. Th6†, Lh4 (h2). 3. T×L matt. En mycket innehållsrik miniatyr med bara fem pjäser!

Frågan i rubriken är inte ovanlig. Man vill gärna tro att de handikappade gruppernas förmåga är ganska begränsad. Men erfarenheterna visar något annat. Sätter man in lämpliga åtgärder i tid — efter arbetshindrets art — kan man hitta fram till en plats där den handikappade passar in. Viktigt är att man ger en s. k. efterkontroll — undersöker hur det går för den arbetsplacerade. Erfarenheterna blir god vägledning för de arbetsvårdande organen.

Det har betonats från arbetsvårdsorganens sida, att man sökt överbrygga klyftan mellan antalet arbetsökande och antalet tillsatta platser med en intensifierad yrkesutbildning. "Klyftan" framgår genast vid en snabbgranskning av statistiken från arbetsvårdsexpeditionerna för år 1958. Antalet nyinskrivna arbetsökande utgjorde cirka 25.000 personer, men antalet tillsatta platser var endast något över 9.100. Det har framhållits — inte minst från de partiellt arbetsföra själva — att en kvalificerad yrkesutbildning är det bästa sättet att göra de partiellt arbetsföra konkurrenskraftiga på arbetsmarknaden i alla konjunkturen. En lista över antalet beviljade yrkesutbildningar för samma år — 1958 — vittnar om att de partiellt arbetsföra spänner

över ett brett yrkesregister. Ett närmare studium i yrkesfördelningen ger inget som helst intryck av att några s. k. invalidyrken existerar här; näringslivet i dess helhet är väl representerat. Bland de aktuella utbildningarna hittar vi inte mindre än 520 st. el- och gassvetsare, 542 mekaniker, 196 bilmekaniker, bilmontörer och bilreparatörer, 280 finmekaniker och instrumentmakare, 33 metallarbetare osv. Snickeri och möbelbranschen är också väl representerad, liksom konfektion och sömnad. Inom gruppen armerare, cementslipare, bergsprängare och byggnadsarbetare finns inte mindre än 448 utbildningar. Affärsbiträden, sekreterare och kontorister utgör cirka 300; socialvårdare, laboratoriebiträden, kartritare, reklam- och modetecknare finns med. Ingenjörer, verk- och vägmästare, skogs- och sågverksförmän är likaledes en ansevärd grupp. Går man vidare hittas både skeppare och kaptener, tandläkare och tandtekniker; småskolläraryrken, sköterskor och manikurister, frisörer, bilskollärare m. fl. Studier vid olika fackskolor, även högskolor, förekommer i utbildningsförteckningen. Sammanlagt har 3.650 st. utbildningar beviljats i arbetsmarknadsstyrelsens regi under år 1958.

Satsa på arbetsvården!

Det är länsarbetsdirektör Martin Collinder, som i samband med sin avgång riktar den rubricerade meningen: satsa på arbetsvården! I avskedsintervjun, som publicerats i *Gefle Dagblad*, framgår vidare:

— Vi har just i dagarna gått in till landstinget med en längre promemoria med en del förslag, som vi hoppas inom en inte alltför avlägsen framtid skall kunna realiseras. Den gäller arbetsproblemen för partiellt arbetsföra och av olika anledningar handikappade. Till önskemålen hör en "skyddad verkstad" för det mest svårplacerade arbetslöshetsklientelet i länet. Det är ingenting nytt, eftersom problemet många gånger varit före bl. a. vid underhandlingar med Gävle stad. Men

frågan har fått ökad aktualitet och postrar på sin lösning. Man avser också att ev. sammanbygga verkstaden med ett arbetsträninginstitut här i Gävle. Dessutom har man planer på en hemarbetscentral.

— I sammanhanget skulle jag gärna vilja uttrycka det önskemålet, att man satsar hårdare på arbetsvården, det är säkert en god investering, även om det kostar några kronor. Det s. k. svårplacerade klientelet är kanske inte så svårplacerat när allt kommer omkring. Det är klart, att det alltid kommer att finnas kroniskt arbetsovilliga, och dem är väl inte mycket att göra åt, men inom den kategorin döler sig säkert många som skulle kunna bli samhällsnyttiga under ordnade arbetsförhållanden. Och den kategorin tror jag det är värdefullt ur flera synpunkter att ta vara på.

På Bommersvik

Det krävs mycket kunskaper om det samhälle vi lever i — det får även de handikappade grupperna erfaras. Har man varit sjuk eller fått ett arbetshinder får man ofta mer att göra med "samhället" än annars. De lungsjukas riksförbund ordnar varje år en socialvårdskurs på Bommersviks skola i Södermanland för att lära medlemmar socialvård, praktisk handläggning av olika samhällsfrågor, sociallagstiftning, arbetsvård m. m. — allt insprängt i ett digert kursprogram med många rubriker. Årets kurs pågick under två veckor, den 19—30 maj, med över 40 elever i riksförbundets lokalföreningar från hela landet. Att möta landets ledande experter i berörda frågor — efter grundliga förstudier i tidigare utsänd kurslitteratur — och sitta på skolbänken under två långa veckor ger god träning. På så sätt får man kunnigt folk i lokalföreningarna. Mer behöver inte sägas ur "nyttosynpunkt" — Bommersvik är en upplevelse för alla som varit där.

En förtjusande vacker sjö ligger alldeles intill Bommersvik, och det är väl onödigt att tala om, att man kopplar av med en roddtur då och då. Men framförallt studeras det; enskilt eller i grupp, och i föreläsningssalen görs flitiga anteckningar från de "stora kanonernas" föreläsningar. På undre bilden en studiegrupp, som handlägger en specialfråga — det gäller att knäcka ett svårlöst problem med hjälp av kurslitteratur och sunt, praktiskt tänkande.

Eleverna får själva pröva talarskolan, öva sig i att uppträda och motivera sina ståndpunkter. Kamraterna i föreläsningssalen följer med spännt intresse "debutantens" framställning. "Elever" är kanske lite missvisande — de flesta är nämligen inga duvungar i föreningslivet. Många har även meriter från socialt arbete, kommunala förtroendeuppdrag osv.

En sångare med gitarr hör till — det fanns en sådan glädjespridare också i årets elevkull.

Tavlan i bakgrunden är fullklottrad med fakta ur De lungsjukas riksförbunds ekonomiska verksamhet; utgifter för studier, organisationsarbete, upplysning, konvalescenthem och mycket annat. Herrarna framför budgetredovisningen, som diskuteras av eleverna, är ombudsman Carl Hellström (t.v.) och kamrer Einar Hiller i riksförbundet.

Damer i ett spännande parti bordtennis avslutar årets kurs.

REVISORNS SOMMARNÖJE

Revisor Pollin var en anslående syn även i simbyxor. Och han visste om det. Därom vittnade mycket. Inte bara den oklanderliga hållningen utan även den välavvägd solbrännan, de perfekta svanhoppen ned i djupet och den magnifika gest varmed han grep långdistanskikaren för att på mycket nära håll studera några avlägsna fåglar.

I det lilla fiskeläget som på somrarna blomnade upp till badort av blygsamt format intog revisorn en dominerande ställning. Inte bara på grund av sin egen person, sitt yrke i statens tjänst, utan också genom sin familj. Och härmed avsågs egentligen två familjer. Dels den s. k. fina familj till vilken han räknade släktskap på modernet och dels hans egen stora familj som räknade åtta själar inklusive revisorn själv och hans hustru. Sex barn var nämligen den försvarliga mängd ätteläggar som han (och i någon mån hans hustru) givit upphov till. Eftersom han ännu befann sig i sina bästa år, dvs. omkring de 45, så fanns det utsikter till ytterligare blomning på stamträdet.

Det var en ovanligt het dag.

Revisorn stod på verandan och betraktade sitt armbandsur, varefter han grep visselpipan som hängde i en kedja runt den brunbrända halsen.

Klockan var tio precis. Dags för morgonbladet.

Revisor Pollin blåste eftertryckligt i sin pipa och resultatet lät inte vänta på sig. Fem telningar i åldern 3—14 år dök med osviklig precision fram ur trädgårdens vinbärssnår.

Revisorn log belåtet. Följderna av hans uppfostringsmetoder var prima. Så myc-

ket mer anmärkningsvärt som målmedveten barnuppfostran i dessa de slappa sedernas tidevarv knappast var en vanlig, än mindre populär sport. Det var en stor fröjd för revisorn när han då och då på omvägar fick höra att hans barn räknades till badortens bäst fostrade.

(Annorlunda var det med hunden. Familjens stora boxer gjorde titt och tätt exkursioner i trakten, något som inte sågs med blida ögon av hönsägare och andra. Inga tillsägelser tycktes hjälpa.)

Det sjätte barnet Pollin var endast 4 veckor gammalt och kunde ännu ej hörsamma revisorns morgontidiga kallelse med visselpipan. Det vaknade dock och gav hals bakom myggnätet, något som kunde betraktas som fullt tillräckligt på närvarande ståndpunkt.

Nu räknade revisorn in skaran, tog själv hand om barnvagnen och satte in karavanen i riktning mot badplatsen.

Efter en vänlig avskedsnick till sin hustru som var i färd med att klara upp morgondisken efter åtta matfriska personer, vars kost hölls lika enkel som närmande, tog revisorn hand om ledningen och bildade tillsammans med barnvagnen en något så när motoriserad förtrupp, varefter det barfota fotfolket följde på rak linje neråt stigen som ledde till badet.

Revisor Pollins blick mörknade dock betänkligt när han nådde målet.

— Kunde just tro att hon skulle hinna före! Bara på jäkelskap förstås! var de högst mänkliga tankar han tillät sig, dock

naturligtvis utan att formulera dem i ord, ty revisorn ville i allt vara ett föredöme för sina barn och sin hustru.

Barnen förstod hans reaktion ändå.

Redan den voluminösa vita solhatten (med mönster av röda segelbåtar) som dolde en bra del av den feta ryggen förordade att fru Bettan Birke ställt väckarklockan på anfall för att hon skulle hinna lägga beslag på det bästa klippusprånget.

Denna klippa — den enda f. ö. med platta hållar — hade revisorn "reserverat" för sig och sin familj och minsta avbrott i vanorna gjorde honom lätt desperat.

Han hyssjade åt den lilla i barnvagnen och betraktade läget med fältherreblick.

Fru Bettan Birke hade verkligen gjort sitt yttersta för att lägga beslag på så mycket utrymme som möjligt med hjälp av väskor, korgar, tidningar, kamera, badskor, badkappa och miniatyrradio.

— Pappa, pappa, fru Birke är på vår klippa! skrek den lille sexårige Hans med gäll röst, varpå fru Birke vände sig om och log ett sötsurt godmorgon. Denna hälsning lyckades revisorn genom en nära nog samtidig nedhyssning av babyn delvis undgå att besvara.

Fru Birke insisterade dock och visade tänderna i ett ännu större glädjeutbrott medan hon samtidigt utförde några knådande rörelser på de knöliga benen.

— Godmorgon, revisorn, och vilken varm dag vi kan vänta oss!

Hon pustade eftertryckligt för att demonstrera att redan så här tidigt på förmiddagen kunde man lida av den annalkande middagshettan.

Revisorn bugade avmätt, så avmätt att man under den minimala badutstyrseln

simbyxor och badkappa kunde förmoda en korrekt kavajkostym och fluga.

— Som tur är har fru Birke nära till vattnet!

Revisorn försökte överskylla sin irritation med en gnäggning i slutet av meningen, föga likt ett mänskligt skratt.

Fru Birke vred sig ett halvt varv i riktning mot familjen Pollin. Det lätta knådandet av benen fortsatte.

— Vi kan väl samsas om utrymmet, sa hon släpigt. Finns det hjärtrum, så finns det stjärtrum.

Barnen Pollin, de väluppfostrade, vågade sig på några lätta fnissningar, medan revisorn förvred sina regelbundna anletsdrag. "Vulgär" var hans tanke. "Otroligt vulgär."

Den yppiga gestalten därnere på klipp-
hällen såg dock inte ut att låta sina ord efterföljas av handling. Hon satt där hon satt och gjorde inte en ansats till att plocka ihop sina kringströdda tillhörigheter, så strategiskt utbredda.

◇

Den tveksamma gruppen Pollin på stranden började nu på order utveckla en sorts aktivitet. Revisor Pollins prestige var i fara. Nu gällde det att i första hand ta reda på en väl skuggad plats för barnvagnen. Den var lätt funnen. Sedan vidtog ett metodiskt hoppande på stenarna nere vid vattenbrynet och ett idogt spejande i vattnet för att upptäcka en lämplig plats för nedstigning, resp. svanhopp.

Fru Birke vältrade sig runt och förblev liggande på magen för att bättre kunna iakttaga revisorns krumsprång. Då och då kom ett uppmuntrande tillrop, i stil med:

— Här, just där, gick jag i i går! Eller: — Akta, där finns en spetsig sten på botten! eller tio meter bort ungefär — är det sankt!

Plötsligt hördes ett ljudligt hundskall skära vasst genom den stilla sommarmorgonen.

— Nu har Buster letat rätt på Johanssons Fräck igen: ropade Kalle Pollin, äldste sonen och skulle just ge sig uppåt stigen för att haffa hunden, då revisorns korta militäriska Stanna! fick honom att ändra sina planer. Johansson kommer själv!

◇

Genom tallarna och granarna skymtade bonden Johansson som lyckades infånga Fräck. Hunden som var en korsning mellan gråhund och terrier slokade med svansen och ryckte ilsket i kopplet som Johansson drog i av alla krafter för att få den bångstyriga hunden med sig.

Om revisor Pollin och fru Birke skulle kunna tänkas ha en gemensam nämnare,

så vore det avskyn för den smutsiga, illaluktande och ouppfostrade hunden Fräck, vars främsta egenskaper var förmåga att framkalla ett våldsamt skall mot främlingar och att mota hem korna vid mjölkningensdags.

Sedan Johansson, Pollin och fru Birke utbytt korta men oundgängliga hälsningar (det var Johansson som ägde stranden) fick revisorn en reprimand från Johansson som alltid tog varje tillfälle i akt att kunna rispa de bortskämda och ömtåliga stadsherrskapen i det fina skinn.

— Jo, så revisorn, då går int ann dä här mä hanses hunns rännande... nu ringde Karlsson igen frå Nybyn å var så arger så han gorma å skrek för erans Buster skrämt vette ur hönera och vare och kraf-sa' i potatislande, så dä ser rent jämmerlitt ut sa Karlsson å dä får int förekomma att hundar springer lösa på dä däringa sätte... så har han vare å locka iväg Fräck å rumstera om i gamla svinstia å jemene så di ser ut båda två... nu sa I se att Fräck sa bada för inte kan vi ha'n så häringa uppe i huse'... dä loktar ju rent okristligt om hunna...

◇

Johansson rök och slet i kopplet och drog hunden, som satte sig på bakhasorna med i riktning mot klipputsprånget, där fru Birke tronade i ensamt majestät.

— Men herr Johansson tänker väl inte bada hunden HÄR! skrek fru Birke i falsetten och skydade sej att riva ihop sina tillhörigheter. Solhatten kom på sned i hastigheten och avslöjade en panna av oskuldens färg, som starkt kontrasterade mot en solröd nedre ansiktshalva.

— Fräck ä van te bada här. Ho vill int' bada näen annanstans! förklarade Johansson och motade obevekligt ner hunden, trots djurets vilda protester, just på det ställe, där revisorn varje morgon brukade hoppa likt en svan.

"Jäddrans bonndrulle! Det här gör han bara på jäkelskap förstås!" tänkte fru Birke. "Nu får jag betalt för äggen som jag lämna igen för att dom var skämda!"

Högt muttrade hon bara några ohörbara ord, men den som ville förstå, den förstod.

◇

Hunden Fräck, den loppiga illaluktande hunden, simmade runt på badstället med hastiga sparkningar och försökte gång på gång ta sig upp på land. Varje gång motade Johansson ner honom igen. Till sist ansåg dock bonden att hunden måste betraktas som badad och ren, Fräck hoppade upp ur vattnet med ett skall och ställde sig under ljudligt frustande att skaka av sig det drypande vattnet mitt på klippan. En effektiv dusch nådde fru Birkes bak-

Forts. å sid. 25

En effektiv dusch nådde fru Birkes bakdel...

vis märkbart mattas av — hjellen på många håll knappt halvbehängda och samtidigt kunde konstateras, att lagren av saltad torsk — till klippfisk — också var ovanligt små.

Ingen lutfiskspanik

Om nu någon befarar att vår lutfisk i år blir sällsynt på grund av dessa omständigheter, låt oss genast lämna en del lugnande upplysningar: det är sej och långa som fiskas senare på våren och sommaren och längre söderut, eller i våra egna fiskevatten, vi äter till jul (och kanske påsk). Lofots-torsken är för fin att behandlas på det viset och det som torkas i hjellen går på export till sydliga länder samt ger Norge i stället frukt, grönsaker och vin.

Något turisten — som i allt större mängder söker sig till Lofoten — ofta förvånar sig över är hur den endast urtagna och avhuvdade torsken verkligen kan torka i hjellen och inte i stället ruttnar i den varma men fuktiga luften. Lofoten har nämligen ett ovanligt mildt klimat — vin-

Vid den nord-norska ögruppen Lofoten bedrivs vad norrmen älskar benämna världens största fiske, månaderna februari, mars och april. Det är då den lekfärdiga torsken — som också kallas "skrei" — vandrar in från Ishavet för att i Vestfjordens, av golfströmmen värmda vatten "gyde", eller m. a. o. sörja för släktets fortplantning och bestånd. Och nog har detta fiske sin stora betydelse, eftersom det har haft inverkan på Norges export minst sedan 1400-talet och fisket som sådant började bedrivas i större skala under 1800-talet.

Lofotens äldsta "fiskevær" är Kabelvåg på Östvägö — Austvaagöy — och enligt hävderna fick det värdigheten av kung Öystein under 1100-talet samt var länge Lofotens ledande plats. Där kan man se grundarens staty från en klippa speja ut över fiskefältet, där finns Lofots-Akvarium — ett fiskets eget museum — samt Lofots-katedralen, den anskrämliga kyrkan, samt av intresse för svenskar också Oscars-stenen, i vilken Oskar II 1873 ristade sin namruna.

Nu har för länge sedan Svolvær, med 4.000 invånare, övertagit den ledande rollen och håller på att bli en alltmer modernt inriktad centralort. Norges Råfisklag, fiskets försäljningsorganisation, har där på Kuba en jättestor anläggning för utvinning av fiskolja, fiskmjöl, guano och diverse annat ur fiskavfall; bl. a. kan nämnas att det här visat sig möjligt framställa insulin där. Där har Råfisklaget också byggt en sexvåningars "skyskrapa", med restaurang längst upp.

FISKE VID LOFOTEN

AV EINAR CANTZLER

Fiskets förfall

Ingenting kan i höjd dock tävla med de skyhöga fjäll som omgärdar Svolvær och från sina molnomkransade tinnar stupar närmast lodrätt ned i torskhavet. Svolværgeita kan ingen som sett den glömma och ingen behöver heller peka på "det älskande paret" där uppe, man upptäcker den illusoriska gruppen alldeles av sig själv, om man bara får tid på sig. Tyskarna — som lämnat många mindre vackra märken efter sig — försökte under kriget skjuta ner de älskande med sina grövsta kanoner, men misslyckades.

Nu var det dock mest om fisket på torsk vi skulle syssla och då kan genast konstateras, att detta med åren alltmer försämras. 1947 togs t. ex. 150.000 ton "skrei" under leksäsongen, de sista årens siffra håller sig omkring 50.000 ton. I år har också notfisket helt förbjudits, vilket särskilt torskuppköparna beklagade, eftersom inte på länge så stora stim kunnat observeras på bankarna.

Mycket av den djupfrysta torsk vi svenskar äter med så god smak kommer härifrån, men det är främst till torkning de stora fångsterna i mars beräknas gå. Då hänges de väldiga torkhjellen fulla och den fräna odören sveper in Lofoten i sin mindre angenäma stank. Nu var fram till påskan i år — den tid fisket vanligt-

tertemperaturen understiger sällan 5 minusgrader — och inte sällan är regn och rusk det förhärskande vädret i februari och mars. Men ändå blir denna hängda torsk en över hela världen uppskattad

Solen går ner efter en vacker dag med gott fiske. Hur ska nästa morron bli?
Kvällsfoto från inloppet till Svolværs hamn.

konsumtionsvara av hög kvalitet. Fisken saltas ej — det skulle i stället medföra att den förstördes, påstår experterna — utan hänges helt obehandlad, endast renjord och sköljd.

Fisket hård hasard

Ca 10.000 mannar har i år deltagit i torskfisket vid Lofoten och det behövs minsann inte stor matematisk begåvning att räkna ut — även om priset legat i närheten av 1 kr kilot för "skreien", det högsta på länge — att förtjänsten blivit skäligen knal. Den milda vintern med sydvästvindar och storm är en bidragande orsak, men att fisket som helhet behöver rationaliseras är en allmän uppfattning bland förståsigpåare. Då endast en tiondedel av torskfångsten vid Lofoten behålles inom landet och resten exporteras, inser man lätt dess oerhörda betydelse, men än lever mycket av romantiken kvar och den som en gång fått Lofoten i blodet, han är såld, säger surdegarna. "Skårungen", han som vid 15—16-årsåldern första gången upplever "skreifiskets" tjusning, är sedan förtrollad och det batar föga att hela företaget är ett äventyr, ett spel med arbetsförtjänsten som insats — han vänder efter hur många misslyckanden som helst ändå tillbaka, år efter år, tills han är gammal och giktbruten och inte längre kan göra rätt för sig.

Det är sådant vår svenska husmor vet närmast ingenting om, när hon förtjust över god kvalitet och relativt billigt pris hämtar sin djupfrysta fisk ur snabbköpets kyldisk. Men så är också Lofots-fisket ett arbete för män och det är förvånande hur få kvinnor som på ett eller annat sätt deltar. Kanske på någon båt som kocka, i så fall helst dotter till någon av fiskarna, kanske också att en äldre, stadig matrona står för saltningen vid något fiskebruk.

Vindligge och nödhjäl

Dag efter dag kan torskfiskaren tvingas driva i land när vädret är hårt ute på fjorden och samtidigt decimeras hans inkomster. Det är i många fall en luspank lycksökare som beger sig från fisket, att pröva turen på annat håll eller gå i land på nödhjälpsjobb. Man bor ombord på båtarna och dieten av stekt eller kokt torsk, torsklever, rom och torsk tunga, måste väl ändå snart stå fiskaren i halsen av pur övermättnad. Ty det är så, att fast den torsk man får här, nyfångad och av överlägsen kvalitet, smakar oändligt mycket bättre än den vi köper, man ändå i längden ledsnar och tycker att allt slutligen luktar och smakar torsk. Tanken på en biffstek eller fläskkotlett blir övermäktig

Fiskebåtar i söndagsro i Svolveer. På måndagen regnade det och blåste styv kuling igen.

"Skårunge" och desillusionerad veteran — t. v. 16-årige Per Jonsen från Sör-Lavangen och t. h. Andreas Eriksen från samma landsända.

Den här fotbollsbilden togs i Svolveer, på Ishavets rand, i mitten av mars.

och man söker sig till den litet finare restaurangen för att få en sådan, bara för att finna, att för priset kunde man ha fått fyra—fem mål utmärkt mättande "skrei".

Blir det djupfrysta dyrare?

Av intresse för den svenska husmodern är annars frågan om genom Lofots-fiskets regress den djupfrysta torsken kan bli dyrare här i landet. Den frågan är svår att besvara, eftersom den är avhängig av

hur motsvarande fiske lyckas på annat håll. Man skyller ju tillbakagången vid Lofoten på notfisket, men efter Finnmarks-kusten trålas samtidigt allt större mängder av torsken, när den är på väg ner till Vestfjorden. Det ena kan väga upp det andra och samtidigt har ju, som bekant, vårt inhemska fiske ökat betydligt, medan det norska visat vikande tendens.

En annan sak är också, att notfisket väntas på nytt upptas inom något år och antagligen kommer det då att visa sig, att den rationalisering detta innebär också ger önskat resultat.

Hur som helst kan man utan betänkligheter rekommendera en tripp till Lofoten under fiskemånaden mars, för den som vill uppleva något särpräglat och samtidigt njuta av en lika vild som underbart fängslande natur. Att konstnärerna — redan före Pelle Molins tid där — hade den dramatiskt danande ögruppen som inspirationskälla förvånar ingalunda. Ett svenskt-norskt konstnärshem finns också strax utanför Svolveer, där målarna kan bo för två kronor om dygnet och förfoga över en stor, ljus ateljé med fascinerande utsikt över staden och hamnen. Fiskälskaren kan därtill leva billigt: för en tvåkrona får han av fiskaren en torsk stor nog till fyra, fem rikliga mål.

Fiskarbustru

Hon ser plötsligt genom fönstret
hur mäsarna lägger ner
sina ritstift
där de i hastigheten kommer åt:
på stenars färade hjässor,
på skärens knivspetsar,
eller i svartnande vattnets hand.

En båt styr utåt mot havs
med en slamrande, rasslande
kedja i släp —

Bergkullen sluter sina ögon
och vänder sej likgiltigt
bort. Det knakar
i murkna väggar.

Molnens poliser vankar
med stram hållning.

Men hon lägger för säkerhets skull
en extra sked
i kaffepannan —

Sven O. Bergkvist

En sån där spegel ägde väl de flesta någån gång i livet. En spegel där man trodde sig se nån annan, kanske bilden av den älskade. Alla speglar såg ungefär lika ut i begynnelsen, fastän de kunde förändras vid skiftande bruk. Ungdomens speglar var vackrast och blänkste klarast. De var nya och fräscha och speglade gärna ett ungt ansikte, vars förväntan om lycka gav spegeln dess säregna strålning, bilden dess starka tjuskraft.

En människas första tidiga bekantskap med en sån spegel försatte henne ofta i ett tillstånd av brusande hänförelse. Och det var inte förvånande, för upptäckten av spegeln sammanföll gärna med den första förälskelsen. Det var en märklig spegel man funnit. I den skådade man endast något ljuvt och lockande: den älskade man önskat — ett förunderligt fint och rent ansikte, intimt nära ens eget. Man viskade själv om kärlek, men ansiktet var tyst, som en stilla drömhägring... Då greps man lätt av spegelextras: man hängde upp sin spegel överallt, hade den ständigt tillhands. Dröm och spegelbild ingick sällsam förening. Man lät spegelbilden dominera sin grå vardag, den gav både glans och förvirring åt vakenlivet. Spegelarna gav sån underlig skönhet där de hängde i många studerkammare och jungfruburar. Sommarnatur blev spegeltriumf. I sommarens solskimmer kransades spegeln av blommor och gräs, den älskades ansikte till ökad fägring och lycka... Med varje ny förälskelse gick spegeln mot en ny vår, blänkande klar och ren. Men man kunde vara bitter dessemellan. Det kom sig av att gäckats, kanske vänt sitt ansikte mot glasets önskebild men endast förnummit den hårda, kalla ytan. Verkligheten fanns nån annanstans, dess ansikte svindlade långt bortom spegelns.

Så fanns de allvarligt bittra, de resignerade och trötta. Deras sorg kunde föregås av desperata utbrott: man spräckte sönder sin spegel för att nå befrielse från en mörkande dröm, som alltmer övergått i grym besvikelse. Eller man stod i ett grått höstlandskap bland nakna träd och jakttog spegeln — nu var den täckt och skymd av frostens slöja. Den speglade svagt en grå kontur... och ögonen, nu var de inte längre så olika ens egna ögon — trötta, intetsägande ögon. Man böjde sig över dikesrenen med dess vissna gräs, i vattenpölen skönjde man sitt eget ansikte och erfor beklämd likheten — det var nästan ett spökansikte numera, märkt av besvikelsens grå höststämpel. Då tvingade sig resignationen på. Den gav dock ett visst lugn. Man visste mer om saker nu, om var gränsen till det omöjliga drogs...

Sen fortsatte man sin promenad över verklighetens raka väg. Den drog en

POETENS SPEGEL

AV ERIK DE GEER

obarmhärtigt rak linje mot klar, aldeles öskymd horisont. Där dolde sig ingen skön älskande i evig spegelväntan. För ögonblicket var den vägen höstligt stel och köldbunden. Trädens blad var sträva och kalla vid beröring, de skulle bilda en vissnad lövkrans kring spegeln. Och ansiktet... i bästa fall ryckte man lugnt på axlarna åt det. "Mina händer famlar i tomma intet när jag griper efter det. Nu kastar jag spegeln... jag behöver inte längre dess eko. Jag är odelbart ensam. Jag vet det nu".

Poeten vid skogssjön... han var ung och hans spegel blänkste klarare än de övrigas speglar. I denna ljuvliga spegel återgavs poetens Maria i gnistrande spekelkopia, i starkare skönhetsversion. Sommarens blonda Maria som var ljus poetlycka på avstånd... Maria fanns nästan på andra sidan skogssjön, där stugor och bondgårdar svagt skyntade. Ovisst var Maria hörde hemma, kanske pendlade hon dem emellan på sina bruna lätta sandalfötter. Om dagen var hon en svävande vit flickgestalt över solvarma sädesfält och smultronängar. Gyllenbruna pärlor av svett glänste över hennes runda ansikte, och ur jorden strömmade en het söt doft av klöverblom som omgav hennes smärta gestalt, hennes böljande

vita klänning. Om natten var hon den gäckande flickan i rött, en lockande Mariahägring i djupa skogen. Flickskratt porlade mellan de höga mörka granarna, där hon dansade lätt över daggiga blåbärstuvor. Ett stråkdrag av svag klöverdoft genom luften — nyss var Maria här, nyss över denna fuktiga mossbädd... Natens Maria doftade så, med stänk av hemlighetsfull sinnlighet. De stanken föll in i poetens ögon som röda vinpärlor, och han såg skogens mänskensång med en mjukt formad silhuett, en röd strimma mot ljuset — Maria på sina lätta daggfötter... Poeten greps av en obetvinglig längtan, han smög fram ur sitt skogsmörker för att helt nära beskåda hennes dans på silveräng... Synen kändes överklig. Det blev en viss obehagskänsla — nästan skam — inför tvånget att förvissa sig om dess sanning.

Och Maria vart överraskad...

— Gud, var det nån där... kom hennes häpnade utrop.

Då hände något med poetens synbild: bilden av Maria, en flik revs av den. Ty Marias stämma tycktes poeten omild.

— Jag såg Er dansa, tyckte det var en behaglig syn. Jag gick här i skogen ensam. Ni dansade i mänsken... — Poeten kände sig osäker på rösten.

— Ha, det var kul. Säg om det igen. Jag är ingen älva förstås, jag bara övar

mig litegrann för midsommardansen. Vi brukar resa midsommarstång här på ängen, vi har mycket skämt och lekar här då. — Säg, har Ni sprungit... Ni flämtar så?

— Nej, men jag blev så överraskad av Er — i månsken...

— Så Ni pratar. Månsken är väl inget underligt — inte för mig. Ni är från stan gissar jag. Har sett för mycket månsken på bio kanske...?

— Nej, knappast. Men jag har strövat kring mycket i naturen här, jag har upptäckt den dessa skymningsaftnar. Den är underbar. Jag bor i stugan nere vid sjön.

— Ni jobbar alltså inte? Det märks nog på Er. Själv jobbar jag i lagårn om dagarna — väldigt slitsamt. Jobbigt alltsammans, men ändå kul när man är uppåt. — Har ni nån cigarrett på Er?

Ny chock. Nu rämnade spegelbilden, nedsvärtades skönfotot. Maria var alltför jämt vacker men fräck och vulgär. Obehärskat tittade hon på poeten med klara ögon. Hon hade fräknar och talade nån sorts oskön dialekt. Hon huttrade i nattkylan och var naturlig — pinsamt naturlig. Det var inte bra att vara det kort efter älvalek en skön sommarnatt. Poeten kände så och svarade att han inte hade några cigarretter.

— Vad trist. Man blir röksugen efter såna här övningar! Hon skrattade för sig själv. — Nå, vad gillar Ni vanlig modern dans då? Vi har en flott dansbana rätt nära här, har Ni aldrig sett den under Era promenader? Titta dit nån kväll, det vore kul.

— Jag... modern dans? Nej, inte ens med Er. Det är så mycket folk vid en dansbana. Såna människor skrämmer mig. Men... vi kunde ro över sjön i min roddbåt — en kväll när sjön ligger blank. Ni sitter tyst i aktern medan jag ror sakta.

— A, vilka bud Ni kommer med — Ni är allt en fantast! Jag vet inte om jag vågar, Ni skrämmer mig lite. Ni verkar så ödslig. Kanske det är bäst Ni behåller Er roddbåt för Er — så får jag min dansbana... jag tycker den är tjustig. Musiken, lyktorna och alla glada människor...

— Ursäkta mig. Jag ville inte såra Era tycken.

— För all del, det är väl bara det att vi är olika, tänker jag. Ajöss med Er, fantast! Ro åt skogssjön gärna — utan mig.

— Nej — gå inte. Dröj i månskenet, jag vill Er inget ont. Vill Ni inte fortsätta dansa för mig?

— Inte nu längre. För Er är jag ju bara en sorts löjlig människansplansch som Ni ska stå och njuta av. Jag är inget vykort till Ert behag om Ni tror... Ni får komma till banan om Ni vill se mig dansa riktigt. Det är sånt vi som jobbar gillar. Vi har vårt månsken där också... Ja, hej då — ha det så kul...

Och Maria vart som bortblåst för poetens ögon... Långt inifrån skogsdunklet hörde han ett klingande flickskratt. Men själv vände han bedrövad hem i natten...

Skogspromenadens intermezzo gav poeten en svår chock. Maria var död. Mariaspeglens tycktes krossad denna sena afton. Ödesdiger var klyftan mellan skön Mariaspegel och hennes grövre vardagsjag. Det innebar svår förnedring. Förnedring emedan denna klyfta uppenbarats alltför sent. Spegelmötena var alltså lögn, deras löften falska. Endast Marias ansikte utgjorde skön lockelse såväl i spegel som på skogsäng. Eljest var hon primitiv och jordbunden. De dansande lätta fötterna insnörda i hårda effektiva skodon...

Klyftan fanns där obevekligt. Poeten förstod det inte. Men han började sky spegeln. Han vände sig från den och gick ut i skogarna — nu i avsikt att fly och glömma Maria. Han samlade skogarnas alla örter och bar hem dem om aftonen, doftande buketter i sommarens ömsom mjuka, ömsom blossande färger. Så hade han inne i sin stuga skålar av blommande

tyst skönhet. Skönhet som inte behövde tillbedjas, som var sig själv nog. Skönhet som inte krävde mänskligt gensvar av någon varm, öm kärlek. Skönhet som ändå var full av omedveten hingivelse... Den kanske vissnade en morgon, men kunde lätt utbytas mot nya fång av frisk sommarblom...

Poeten vart småningom lugnad efter chocken från Maria. I Marias fotspår spirade nu ängens blåklockor, skogens ormbunksmattor. Sen han begynt sina blomvandringar i ljusa ensamma morgnar, då endast fåglarna höll honom sällskap, blev han lättare till sinnes. Blommorna hjälpte honom. Blommorna var vackra de också. De ersatte många ting. Även människor. Och de blommade i överflöd. Han slängde undan en vissnen bukett i ett hörn av sin stuga — den råkade falla så att den kom att dölja de vassa blänkande skärvorna av hans krossade Mariaspegel. Det sved till underligt i bröstet. Så vände han sig mot de nylockade vildrosorna i sin blåa vas. Svedan försvann, och han log förnöjd.

Dock... en vinkväll med humlesång och doft av jasmin kring stugan lyckades poetens fantasi åter spanna stjärnerymd med hoppets stjärna över Marias huvud. Det var vinets förtjänst att spegeln återupptod för en gång och skingrade aftnens ensamsorg. Solen sjönk sakta bortom sjön, fönsterrutorna rodnade av glansen. Och spegeln vart hel igen och småningom höljd av en röd glänsande hinna, vari Mariabilden framträdde som förr. Ett vänligt sken som av levande ljus omgav Maria, själv log hon så mjukt och varmt.

Poeten blev starkt inspirerad av sin syn, och han skrev sina vackraste dikter den natten: "Maria själv är min blomma — du är tyst och skön och doftar din välukt för mig. Du är hos mig var natt jag önskar. Jag skänker dig endast min lyrik, men du återgäldar mig tusenfalt. Du är min ljuvliga Maria, Du inspirerar min dikt, och min dikt är mitt allt".

sjukdom och kriminalitet, undermålig begåvning och dålig karaktär ansågs höra samman just med tuberkulosen. Å andra sidan kunde den också visa upp ett icke föraktligt antal djupt förändligade, högt begåvade, halvt helgonlika offer. En högst besynnerlig blandning av gemenhet och upphöjdhed, enfald och snille, brottslighet och ädelhet. Det är visserligen sant att det var de negativa dragen som övervägde — de sticker ju så lätt i ögonen — men man tycker ändå att läkarna inför dessa omfattande "egenskapslistor" som i stort antal gjordes upp någon gång plötsligt borde ha slagits av tanken att de lungsjuka utgjorde ett ovanligt representativt urval ur människosläktet med dess fel och förtjänster, dess falskhet och sanningssökande, dess feghet och heroism. Det tycks de dock aldrig ha gjort. I varje fall inte förrän ganska långt fram i tiden. Att nu efteråt döma är ingen konst. För dem som för femtio år sedan såg internerna på fängelser och sinnessjukhus och hem för sinnesslöa barn dö som flugor i tuberkulos och som därav drog slutsatsen inte att de hygieniska förhållandena var ohyggliga och bar skulden utan att kriminalitet, sinnessjukdom och debilitet orsakades av eller var en grund till tuberkulos, för dem var det betydligt svårare.

På sanatorierna florerade den speciella form av cynism som är förtvivlans och hopplöshetens nära följeslagare och som bragte många nykomlingar till sammanbrottets gräns. "Resa till Schweiz? Vad ska det tjäna till? Det blir bara dyrare för släkten att ta hem liket." — "Visst kommer du härifrån, gosse! De kommer att bära ut dig alldeles som de bar in dig." Osv.

De sjuka klamrade sig fast vid varje halmstrå. Man snusade trätjärna, drack salt och brännvin, åt myrsmörgås, drack björksav, knoppkok och fräkenkokter och anlidade självfallet all jordens homeopater. Blev någon svårt sjuk bättre efter en kur, blev det ett våldsamt uppsving för just de pillren eller den dekokten, tills ett eller annat bakslag gjorde att den föll i vanrykte och man i stället slog sig på något annat.

Till och med de hopplösaste fallen, miliartuberkulosa och meningiterna, de svåra strup-, tarm- och njurtuberkulosa försökte att hoppas som på trots. Man skall ha upplevt det i all dess ohygglighet för att verkligen veta vad det innebär, ha sett överläkarens hand maktlös sänka den hirsornfläckade röntgenplåten som en redan underskriven dödsdom, hört

medicinskt

TUBERKULOS är alltså en vanligare sjukdom bland människor i de lägre samhällsklasserna än i de högre, konstaterar socialläkare Gunnar Inghe i en artikel om sjukdomar inom olika sociala grupper. Samma förhållande gäller pleurit samt bronchit.

YRKESJUKDOMAR är ett stort problem både här hemma och utomlands och tycks ha ett intimt samband med industrialiseringen. I USA uppges det finnas omkring 3.000 yrkessjukdomar, varje år tillkommer ca 200.

Man räknar med att över hälften av dem är hudsjukdomar. Den främsta orsaken till ökningen av yrkessjukdomarna ligger i den ständiga ström av nya kemikalier som kommer till användning inom industrin. Varje år framställs inte mindre än ca 21.000 nya kemiska föreningar.

Många av dem får visserligen aldrig någon större praktisk betydelse, och de allra flesta av dem som kommer till användning i större skala är ofarliga. Men det återstår ändå ett stort antal som ger upphov till skador om arbetare utsätts för dem i större skala.

honom ge de buttert knappa instruktionerna för meningiternas sista räknade veckor...

Jag vet ingenting märkvärdigare än den första *botade* tuberkulösa meningit jag stötte samman med. Han gick osäkert, hade fått fel på balanssinnet till följd av det giftiga streptomycin som till en början var det enda som stod till buds. Men vad gjorde det! Genom läkarkonstens makt hade han som en av de första fått vända åter från den yttersta branten mot dödsskuggans dal. Jag såg honom som en uppenbarelse, ty jag hade sett mina kamrater tidigare obönhörligt dö i den flammande tuberkulösa huvudvärkens vanvett. Att ha fått uppleva något sådant!

Och vem minns inte de svåra tarmtuberkulosa och njurfällen. Pojken som aldrig kunde hålla någon avföring, som skamset låg och ängslades och vaktade, febrande kravlade sig upp ur sängen och ut mot toaletten, men ännu skamsnare steg ur de stinkande pyjamasbyxorerna på vägen och nersmetad och förtvivlad släpade sig tillbaka till sängens tröstlösa väntan på den sista förflyttningen ut till isoleringen och slutet. Den gulbleka njurpatientens långsamma förgiftningsdöd.

Testikeltuberkulosens knivhugg av isgrå fasa i ett ungt pojksikte. Jag minns det och skall aldrig glömma.

Så kom PAS, antibiotika och de många andra preparaten och bilden blev en annan.

På ligghallen till det första sanatorium, där jag vårdades, låg en man med den ena lungan helt förstörd. den andra frisk. Sådant förekom. Han fantiserade ofta om hur det skulle vara om man helt enkelt kunde ta bort hela den sjuka lungan och låta honom behålla den friska. Den skulle räcka bra för mina behov. Jag har sprungit tillräckligt i mitt liv, brukade han säga. Då var detta en önsketanke, vars förverkligande tycktes helt utom räckhåll. Nu är det en operation som genomförs dagligen.

En ingenjör brukade ofta resonera om möjligheten att hitta på någon apparatur så att man kunde ta bort bara de sjuka bitarna av lungorna. Han hade flera idéer som han fantiserade om. Nu har de alla blivit verklighet, resultatet av en alltmer långt driven kirurgisk teknik. Det är underbart att tänka.

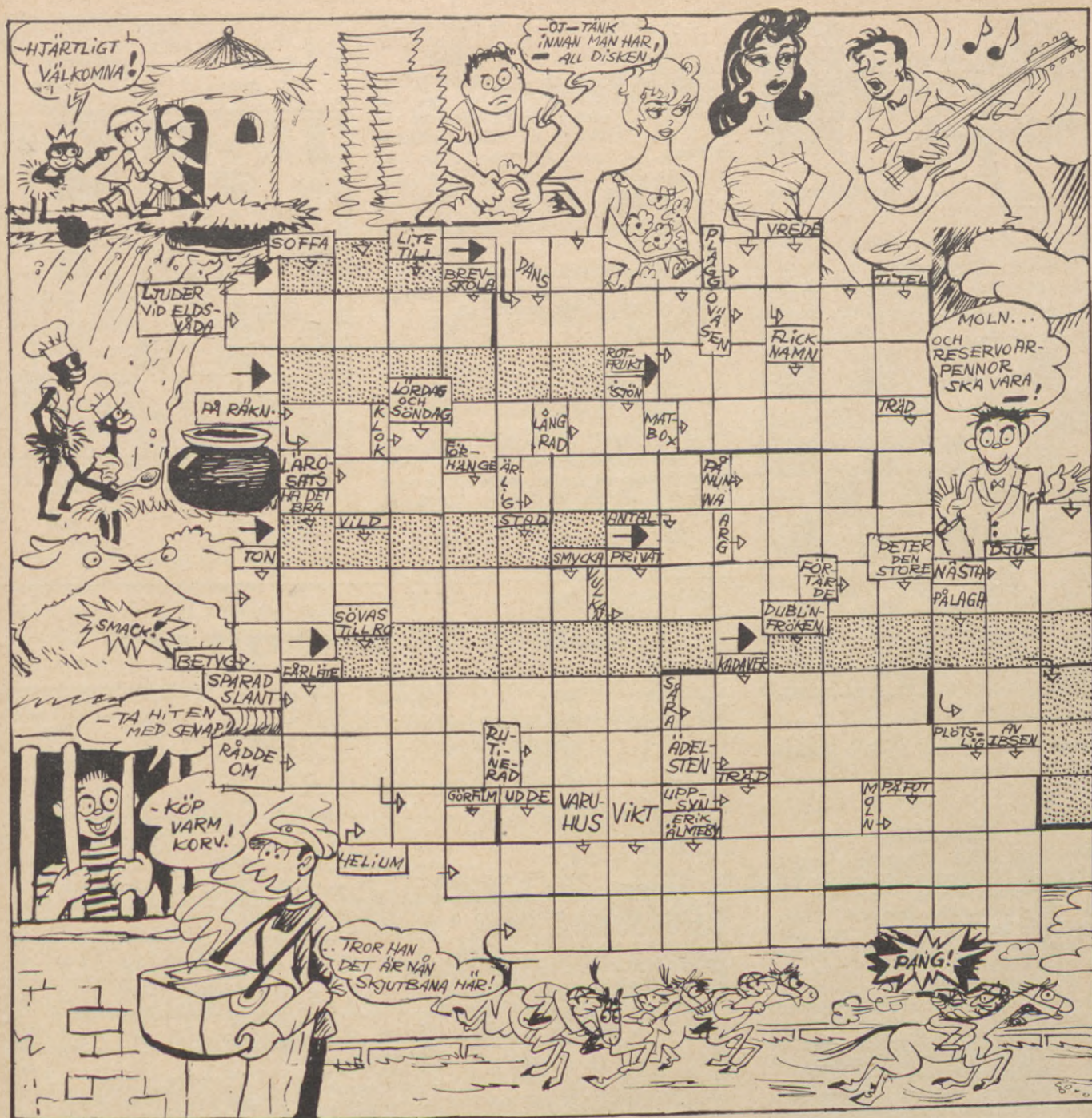
Sixten Hammarberg bad mig att jag skulle berätta några trevliga sanatorieminnen så här tjugo år efteråt. Visst har jag många sådana. Men, kära Sixten, du får förlåta, det var så mycket annat som trängde sig på när jag började blicka bakåt. De trevliga minnena får jag kanske spara till en annan gång. Nu tänker jag i stället med djup tacksamhet på de många läkare, sjuksystrar, sjukbiträden och vetenskapsmän som offrat sina krafter och inte sällan sina liv i en kamp som länge av de klenrogna betraktades som utsiktslös, kampen mot tuberkulosen.

Framför allt finns jag och tänker med bittert vemod på de många kamrater som dukade under, ofta unga, med hungriga blickar riktade mot livet. Det är samtidigt en stor lycka att veta att deras antal har blivit så mycket mindre, att tuberkulosen snart bara skall vara ett ont minne.

Moral

Moralsystemen har varierat i nästan otrolig grad mellan olika tider och platser. Aztekerna ansåg det vara sin smärtsamma plikt att äta sina fienders kött vid högtidliga tillfällen; det troddes att om de försummade att fullgöra denna tjänst åt staten, skulle solens ljus slockna.

(Bertrand Russel)

Bildkeyss nr 7

Vårt sommarkryss rymmer som ni ser lite av varje från olika områden i vårt liv och leverne. Sätt igång — lycka till!

Lösningarna måste vara Status redaktion, Box 4149, Stockholm 4, tillhanda senast den 5 sept. För att få delta i tävlingen skall tävlingsbrevet vara märkta "Bildkryss nr 7". — Tre priser utdelas som vanligt, nämligen ett på 25, ett på 10 och ett på 5 kronor. Lösning och pristagarnas namn meddelas i Status oktobernummer.

Namn

Adress

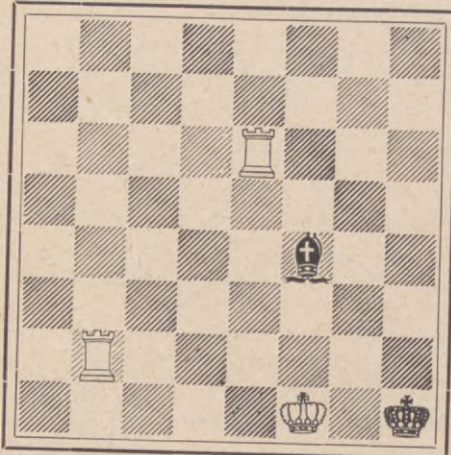
Postadress

Redigerat av
A. HILDEBRAND

PROBLEM

av L. I. Kubbel
S:t Petersburgs Härold 1906

Matt i 3 drag

Lösningen till denna mycket eleganta "tree" återfinns på sidan 13.

EERO BÖÖK

Eero Böök tillhör tillsammans med O. Kaila och K. Ojanen den finska trion som av världsschackförbundet tillerkänts titeln "internationella mästare" (några stormästare har Finland ännu inte fått). Av dessa tre är dock Böök den starkaste och internationellt sett mest kände. Under ett kvartssekel har hans namn tätt som ofta förekommit i storinternationella sammanhang; både turneringar och schackolympiader. Dessutom har han vid flera tillfällen varit finländsmästare och 1947 blev han nordenmästare.

Partiet nedan spelades vid den stora internationella turneringen i Kemeru-Riga 1939, där finnen belade en hedersam femte plats. Hans motståndare är internationelle mästaren (även kallad "stormästardödaren") litauaren V. Mikenas.

Mikenasförsvaret

E. Böök	V. Mikenas
1. e4	Sc6
2. Sf3	d6
Ett av Mikenas utarbetat försvarssystem.	
3. d4	g6
4. Sc3	Lg7
5. h3	Sf6
6. Le3	0-0
7. d5	Sb8

Efter 7. —, Se5. 8. S×e5, d×e5. 9. Dd2, Se8. 10. g4! får vit starkt angrepp.
8. Dd2 c6

9. Le2	Sbd7
10. 0-0	Dc7
11. Tad1	Tfd8

Något bättre var 11. —, Sc5. 12. L×c5, d×c5. 13. d×c6, D×c6. 14. e5, Se4. 15. S×e4, D×e4, men efter 16. Tfel får vit ett farligt tryck på de båda centrumlinjerna.

12. Lh6	Lh8
13. Tfe1	Sc5
14. Lf1	a5
15. De3!	Ld7
16. e5	Sh5

Naturligtvis inte 16. —, S×d5? 16. T×d5! och svart kan ej slå tornet på grund av matt eller damförlust.

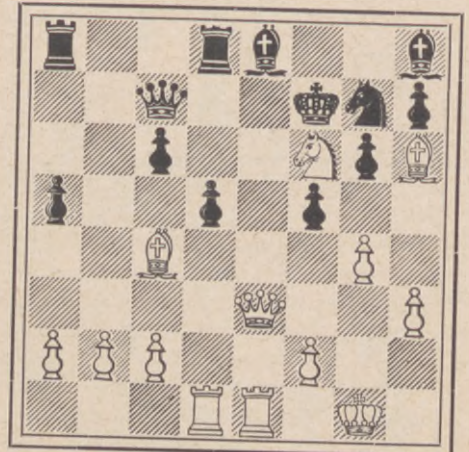
17. g4	Sg7
18. Sg5	Le8
19. e×d6	e×d6
20. Sge4	S×e4
21. S×e4	f5
22. Sf6†	Kf7

Ser naturligare ut än 22. —, Kf8, men leder till snabbare förlust. Efter textdraget kunde vit avgöra partiet även med 23. L×g7! K×g7. 24. S×e8†, T×e8. 25. D×e8, T×e8. 26. T×e8 osv.

23. d×c6	b×c6

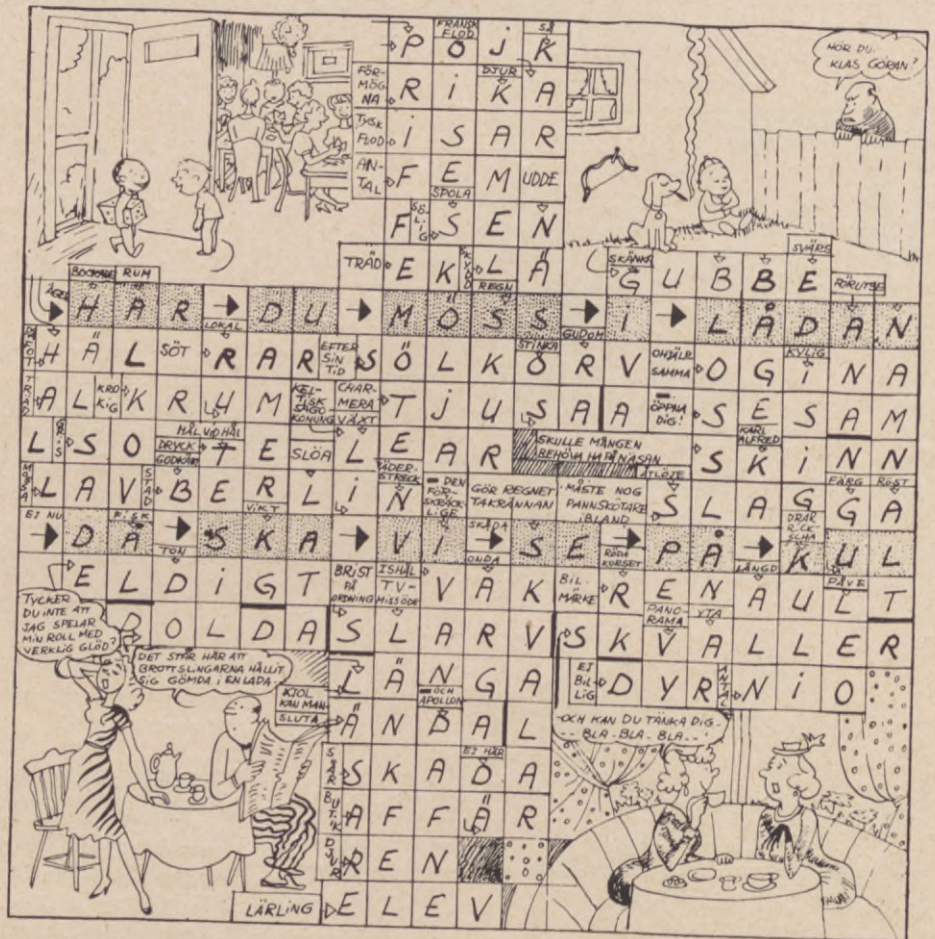
På 23. —, K×f6 följer 24. Lc4, d5. 25. T×d5, T×d5. 26. L×d5, f4. 27. g5†, Kf5. 28. De4 matt.

24. Lc4†	d5

25. T×d5!	c×d5
26. S×d5	Dd6
27. Sf6†!	Se6
28. L×e6†	uppgivet

Lösning till Bildkryss nr 5

Så enkelt ser bildkryss 5 ut — när det är rätt behandlat! Och så över till pris-tagarna: 1:a pris kr 25.— gick till Monica Olsson, Gislöv 3, Trelleborg, andra pris

kr 10.— till Gösta Johansson, Lässerud, Adolfsfors, och tredje pris kr 5.— till Inez Hasselblad, Manhemsgatan 3, 3 tr., Hägersten.

Ungdomen vrider och vränger gärna med språket. "Raggare" och "rockkungar" hör ungdomen till, men när barnsjukdomarna sprider sig till allvarligare områden blir man betänksam. En stor tidning skriver i en rubrik: "Vad säger Lulebispnen?" Två förvrängningar av orden Luleå och biskop i samma rubrik — vad säger Ni i Ordlistan?

Ledamot i kyrkofullmäktige

SVAR: I det religiösa livet vakar man strängt över ordvalet. Det är kanske därför tacksamt att ta till lustiga formuleringar för att nå en viss kontrastverkan. Detta är ett försök till en förklaring — inget försvar för den påtalade formuleringen.

■ REVISORNS SOMMARNÖJE

Forts. fr. sid. 17

del just som hon höll på att rädda sig ner från utsprånget till förut försmådda områden.

— Nu går jag till Ollberget! sade fru Birke med hög röst och adress mot Johansson. Det är Viktor Karlssons ägor och inte något hundbad. Ska revisorn följa med?

Revisor Pollin smällde ihop sina bara hälar och bugade avmätt.

— Med nöje, fru Birke. Vi sätter genast igång.

Revisorn tog visselpipan som hängde i ett snöre om halsen och sammankallade den upplösta patrullen som skingrats under intermezzot. Kalle kom nedhasande från toppen av ett träd och småflickorna hade hittat vildhallon i ett snår bakom gårdsgårn.

Så kunde fru Pollin från sitt köksfönster beskåda en ovanligt väl sammanhållen grupp badgäster på den smala stigen som ledde till Ollberget. Först gick fru Birke med korgar och reseradio, sedan barnen Pollin i rak linje efter varandra i storleksordning och sist revisorn själv med barnvagn och visselpipa.

Sociala notiser

UTLÄNNINGAR anmälda hos arbetsmarknadsorganen den 1 jan. 1959 var i hela riket 103.677. Sedan förra årsskiftet redovisas en minskning med 24.366 eller med 19,0 %. Danskar, finländare och norrmän utgjorde tillsammans 65,2 % av alla arbetsanmälda utlännningar.

BROTTLIGHETEN — antalet brott mot strafflagen, med undantag för fylleri och föregelseväckande beteende för hela riket, har ökat från 160.000 år 1950 till 260.000 år 1957. Det innebär en ökning av den relativa strafflagsbrottligheten för hela riket med 53 %. Ökningen har främst drabbat storstäderna.

ATT SÖKA EFTER arbete är mer trötande än själva arbetet. Satsen står att läsa i en amerikansk arbetslöshetsutredning men är allmängiltig.

Einar Lind: MÄNNISKOR och PARAGRAFER

"Göteborgs socialvårdare nr 1" skriver Göteborgs-Tidningen om syssloman Einar Lind

"30 år inom socialvården — fattigvården hette det tills för några år sedan — och han har inte förlorat tron på människorna"

EN BOK FÖR SOCIALVÅRDARE — kommunala förtroendemän — för *alla* som vill veta något om verkligheten i "hjälpformernas värld".

STATUS FÖRLAG, Box 4149, Stockholm 4

Härmed beställes

..... st. ex. av boken "Människor och paragrafer" att sändas mot postförskott till ett pris av kronor 6:50 per ex. + expeditonsavgift 1 kr.

Namn

Adress

Var god texta — tack!

Status 7/1959

AB HOBBYMATERIAL

Vi tillverka nu över 200 olika intressanta och stimulerande

HOBBYARBETEN

i halvfabrikat för dekorations-, present- och nyttoartiklar

Bland våra nyheter finner Ni bl. a.:

Läderserien med ett 20-tal vackra och användbara artiklar såsom väskor, damskärp i vårens modefärger, fotoramar, nyckelfodral m.m.

Plastöverdragen silkestråd för virkning av ex.-vis halsband, underlägg för glas och flaskor m.m.

Tråden är vacker, smidig och stark och kan levereras i 18 olika färger.

Rekvirera vår katalog som även innehåller en arbetsbeskrivning för varje artikel

PILGATAN 9, MALMÖ — tel. växel 73475

Utställning — Ö. Tullgatan 1

Thor G. Andersson

Beklädnadsaffär

—◇—

Lundavägen 42 - Tel. 157 37

MALMÖ

Gynna
svensk industri

BORÅS

BORÅS EXPORTAFFÄR

Köpare till

Järn- o. Metallsrot samt Textilavfall
Kråkeredsvägen 6 — Telefon 156 20

— BORÅS —

HÖÖR

VID BESÖK I HÖÖR, ät och bo på

Järnvägshotellet

God mat och gott kaffe — propra rum

Tel. 25

KÖP SOLSTICKAN

MALMÖ

Fråga alltid efter S:T KNUTS

Vatten och Läskedrycker

S:T KNUTS VATTENFABRIK

Malmö — Telefon 211 80

ALLT i pappersbranschen

billigast från

Skånska Papperscentralen AB.

S:a Promenaden 39 A

Tel. 718 30 — Växel

UPPSALA

allt i virke

allt i byggnadsmaterial från

SKOGSÄGAREFÖRENINGEN

länets ledande bränsleleverantör

ved - kol - koks - briketter

◇

UPPSALA LÄNS

SKOGSÄGAREFÖRENING

Huvudkontor Svartbäcksgatan 2

Uppsala. Tel. växel 395 90

Ni har väl inte glömt
att prenumerera på

Status ?

VÅRD PÅ KONVALESCENTHEM GER REKREATION • VILA

● **KONVALESCENTHEMMET ALSBORG, HELGEVÄRMA**
Telefon: Växjö 601 07 (Kronobergs län)
Plats för 14 gäster

● **FJÄLLFARARGÄRDENS KONVALESCENTHEM,
UNDERSÅKER** (Jämtlands län)
Telefon: Undersåker 11
Plats för 24 gäster

● **KONVALESCENTHEMMET BJÖRKEFORS,
EDSBJÖRKE** (Värmlands län)
Telefon: Sunne 271 65
Plats för 30 gäster

● **FRITIDSGÅRDEN RAMNÄS, Postfach 42, TORUP**
Telefon: Torup 138 (Hallands län)
Plats för 20 gäster

● **KONVALESCENTHEMMET ÅSEN, ÅSLJUNGA**
Telefon: Klippan 600 09 (Kristianstads län)
Plats för 20 gäster

● **LÄNGASJÖNS SEMESTERHEM, ASARUM**
(öppet under sommarsäsong) (Blekinge län)
Telefon: Södra Hoka 11
Plats för 22 gäster

● **SEMESTERHEMMET SVANHOLMEN**
(öppet under sommarsäsong) (Malmöhus län)
Adr.: Stiftelsen Svanholmens Vilohem,
Almbacksgatan 2 B, MALMÖ
Telefon Ejratäl 14
Plats för 35 gäster

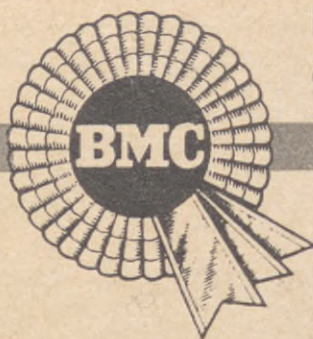

EFTERVÅRD = FÖREBYGGANDE VÅRD

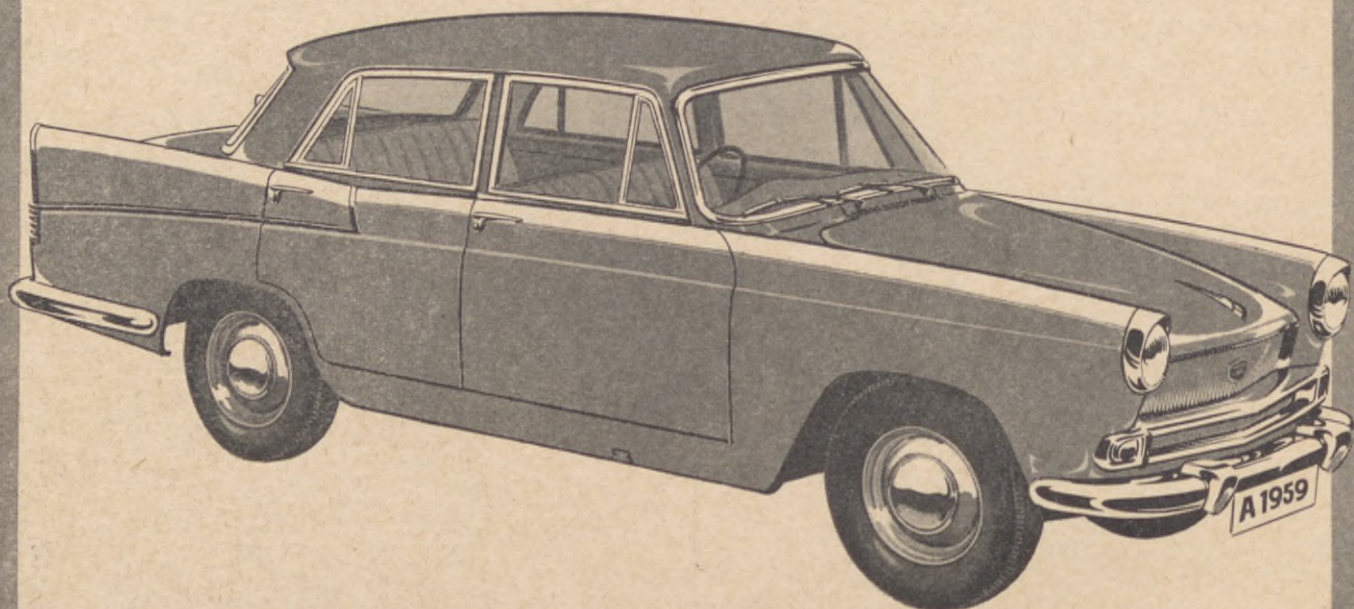
Förfrågan om plats

göres av sanatoriepatient hos sanatoriets kurator och för den som ej vistas på sanatorium hos dispensären eller genom De Lungsjukas Riksförbunds lokalföreningar

BMC:s FARINA-GIV
ger Er världens vackraste standardbilar

AUSTIN A55

Sveriges elegantaste familjebil med oöverträffad ekonomi

— en bil som Ni alltid kommer att vara stolt över

Ni kommer att känna Er stolt

över *skönheten och elegansen* hos Er nya Austin A 55. Karossen är signerad Pinin Farina, världens ledande bilmodeskapare. Austin A 55 presenterar det senaste i bilmotet: Farinas utdragna taklinje, accentuerade stjärtfenor och panoramarutor både fram och bak.

Ni kommer att känna Er stolt

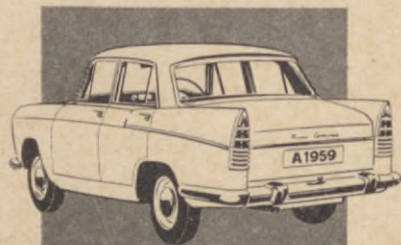
över nya Austin A 55:s *egenskaper*: 58 hk motor med högt vridmoment, stort bagageutrymme med reservhjulet i särskilt fack, bekväma sittplatser för fem vuxna, äkta läderklädsel.

Ni kommer att känna Er stolt

över att ha gjort bästa tänkbara bilval: Austin A 55 tillverkas av Europas största bilindustri, som ger Er marknadens bästa bilgaranti — ett helt år oavsett körda mil. Detta garanterar *bilekonomi* på sikt. Austin A 55 är dessutom en bil med dokumenterat *suverän driftsekonomi*: låg bränsleförbrukning (normalt 0,8 lit/mil), låga reservdelspriser och fasta, låga priser på service och reparationer.

HANS OSTERMAN FÖRSÄLJNING AB, Södertälje 2. Tel. 329 60

Återförsäljare och service över hela landet

PROVKÖR NYA AUSTIN A55